

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE

BAKALaura DARBS

**PRASĪBAS NODROŠINĀJUMA INSTITŪTS UN AR TO SAISTĪTĀS
PROBLĒMAS**

6.semestra students

Renārs Kurmis

rk07007

Zinātniskais vadītājs

Lekt. Mārcis Krūmiņš

Rīga 2011

Satura rādītājs

IEVADS	3
1. PRASĪBAS NODROŠINĀJUMA JĒDZIENS	5
2. PRASĪBAS NODROŠINĀJUMA PIETEIKUMS	7
2.1. Prasības nodrošinājuma pieteikuma forma	7
2.2. Piekritība	8
3. PIETEIKUMA PAR PRASĪBAS NODROŠINĀJUMU SATURS	9
3.1. Prasības nodrošināšana jau celtā prasībā	9
3.2. Prasības nodrošināšana pirms prasības celšanas	10
3.3. Prasības nodrošināšanas pamats	12
3.3. Pierādījumi par prasības nodrošinājuma nepieciešamību	16
3.4. Prasības nodrošināšanas līdzekļi	23
4. PRASĪBAS NODROŠINĀJUMA JAUTĀJUMA IZSKATĪŠANA UN IZPILDE	26
5. PRASĪBAS NODROŠINĀJUMA DIVEJĀDĀ DABA	29
5.1. Atbildētāja tiesības pie prasības nodrošinājuma	29
5.2. Prasības nodrošinājuma bīstamība	31
KOPSAVILKUMS	37
ANOTĀCIJA	39
АННОТАЦИЯ	40
IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN JURIDISKO AKTU SARAKSTS	41

IEVADS

Atjaunojot Latvijas Republikas neatkarību, valstij bija uzdevums atjaunot arī visu normatīvo aktu bāzi atbilstoši demokrātiskas valsts prasībām. Tāpat, likumdevējam normatīvajos aktos bija jāiestrādā dažādi vispārējie tiesību principi, par kuriem PSRS laikā bija aizmirsts. Izņēmums nebija arī Civilprocesa likums. Civilprocesa likumā daudzas lietas tika pārņemtas no 1938. gada Civilprocesa likuma¹, kā arī Latvijas PSR Civilprocesa kodeksa², pie pārņemtajām lietām pieder arī tāds civiltiesisks instruments kā prasības nodrošinājums.

Prasības nodrošinājums kā tiesību institūts ir ļoti nepieciešams un būtisks civiltiesisks instruments, tā kā satur prasītāja tiesību un rada tanī pārliecību, zināma mērā pat paļāvību, ka prāvas vinnēšanas gadījumā prasītājam būs reāla iespēja saņemt civiltiesisku apmierinājumu. Prasības nodrošinājuma piemērošanas gadījumā šāda pārliecība attiecas tikpat uz tiesvedībā ieguldīto darbu un materiālajiem līdzekļiem, cik uz paša prasījuma izpildījumu.

Autora izvēlētais bakalaura darba tēmas nosaukums ir prasības nodrošinājuma institūts un ar to saistītās problēmas.

Šādu bakalaura darba tēmu autors izvēlējies, lai rastu skaidrību un izprastu jautājumus par prasības nodrošinājuma institūta darbības pamatiem, nepieciešamajiem apstākļiem un pierādījumiem prasības nodrošinājuma pieteikuma apmierināšanai tiesā, un tiesas lēmumu par prasības nodrošinājuma jautājumiem pārsūdzēšanas kārtību, u.c..

Darba autors uzskata, ka izvēlēta tēma ir interesants pētīšanas objekts, tā kā šajā civilprocesuālajā institūtā pastāv daudzi aktuāli problēmjautājumi. Pasliktinoties ekonomiskajam stāvoklim valstī, strauji pieaug civilprasību skaits tiesās, attiecīgi pieaug arī prasītāju pieteikumu par prasības nodrošinājumu skaits. Attiecīgi dažāda līmeņa Latvijas Republikas tiesām, skatot jautājumus par prasības nodrošinājumu, izgaismojas dažādas nepilnības un neskaidrības tiesību normu tulkošanā un piemērošanā, kas neizbēgami veicina dažādas tiesu prakses veidošanos.

Problēmas esamību šajā tiesību institūtā pierāda ne tik vien neviennozīmīgā tiesu prakse, bet arī publikāciju skaits un atklātā juridiskā diskusija, kas pēc autora domām, ir pietiekami plaša šādam šauram tematam.

Darbā autors izvirzījis mērķi pētīt, pēc kādiem kritērijiem un apstākļiem tiesa vadās, skatot jautājumus par prasības nodrošināšanu. Vai tiesām veidojas noteikts, precīzs un

¹ Civilprocesa likums, Senators Konradi F., Tiesu palatas Civildepartamenta priekšsēdētājs Zvejnieks T. u c., Rīgā, Valsts tipogrāfijas izdevums, 1939.g..

² Latvijas PSR Civilprocesa kodekss, Rīga, "Avots", 1982.g..

konsekvents viedoklis, interpretējot Civilprocesa likumā³ ietvertās tiesību normas par prasības nodrošinājumu? Vai Civilprocesa likuma regulējumā par prasības nodrošinājumu netiek pārkāptas personas tiesības uz objektīvu un taisnu tiesu, kā to nosaka likuma „Par tiesu varu” 3.pants?⁴

Kā lielāko problēmjaudājumu autors darbā izvirza jautājumu par nepieciešamo apstākļu un/vai pierādījumu kopumu, kas būtu pietiekams prasības nodrošināšanas piemērošanai. Civilprocesa likuma 137.panta pirmā daļa nosaka, ja ir pamats uzskatīt, ka tiesas sprieduma izpilde lietā varētu kļūt apgrūtināta vai neiespējama, tiesa vai tiesnesis pēc prasītāja motivēta pieteikuma var pieņemt lēmumu par prasības nodrošināšanu. Pieteikumā par prasības nodrošināšanu norādāms prasības nodrošinājuma līdzeklis. Bet Civilprocesā nav skaidrots, kas būtu jāsaprot ar šādu atklātu juridisku terminu – „pamats uzskatīt” un „motivēts pieteikums”, arī tiesu prakse šos jautājumus regulē dažādi.

Darbā autors apskata, kādu ietekmi uz atbildētāju var atstāt nesamērīgi pielietots prasības nodrošinājums vai atsevišķi prasības nodrošinājuma līdzekļi. Tāpat autors noskaidros, cik tāla vai tuva robeža ir starp prasības nodrošinājumu, kā tiesisku civilprocesuālu instrumentu un negodprātīgu prasītāju ieroci atbildētāju faktiskai ietekmēšanai.

Lai sasniegtu darba mērķi un labāk izprastu ar šo jautājumu saistīto problēmu izcelsmi un iespējamo risinājumu, autors darba gaitā pēta prasības nodrošinājuma institūta vēsturisko izcelsmi un agrāko tiesisko regulējumu normatīvajos aktos. Tāpat autors darba gaitā apskata dažādu līmeņu Latvijas Republikas tiesu praksi ar prasības nodrošināšanu saistītos jautājumos, izdalot un šai darbā analizējot tikai tos tiesu nolēmumus, ko autors atzīst par aktuāliem.

Autors ir pētījis un darbā ietvēris dažādu autoru publikācijās un pieejamajā mācību literatūrā izdarītos secinājumus par darbā izvirzītajiem problēmjaudājumiem, tiem piekūrtot vai cenšoties tos atspēkot ar pretargumentiem.

Darba gaitā autors pēc iespējas lieto visas iespējamās - gramatisko, sistemātisko, vēsturisko un teleoloģisko tiesību normu interpretācijas metodes.

Darba nobeigumā autors izdara secinājumus par izpētes rezultātā iegūtajām ziņām, konstatē, vai ir izdevies sasniegt izvirzīto darba mērķi, kā arī piedāvā dažādus risinājumus darba mērķi izvirzītajiem problēmjaudājumiem.

³ Civilprocesa likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1998.g. 3.decembris, nr. 23.

⁴ Likums “Par tiesu varu”: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1993.g. 14.janvāris, nr.1.

1. PRASĪBAS NODROŠINĀJUMA JĒDZIENS

Jautājumus par prasības nodrošinājumu Latvijas Republikā regulē Civilprocesa likuma 19.nodaļa – prasības nodrošināšana. Šajā nodaļā ietvertās tiesību normas reglamentē prasības nodrošināšanas pamatus, iespējamās prasības nodrošināšanā piemērojamos līdzekļus, kārtību kādā prasība nodrošināma pirms prasības celšanas tiesā, nosaka kārtību jautājumos par prasības nodrošināšanas izskatīšanu un izpildi, kā arī paredz kārtību, kādā pārsūdzami tiesas pieņemtie lēmumi jautājumos par prasības nodrošinājumu.

Ar prasības nodrošināšanu saprot tos aizsardzības līdzekļus, ko tiesa, pēc prasītāja lūguma, jau iepriekš izlieto pret atbildētāju, lai nodrošinātu prasītājam iespēju gūt apmierinājumu prāvas vinnēšanas gadījumā. Jau prasību ceļot, kā arī procesa gaitā, bet bieži arī pirms prasības celšanas, prasītājam ir ļoti svarīgi iegūt pārliecību, ka lietas vinnēšana tiesā nepalik bez rezultātiem, un ka tā tiešām dos viņam iespēju saņemt no atbildētāja apmierinājumu.⁵

Pēc autora domām, prasības nodrošinājums kā tiesību institūts ir ļoti nepieciešams un būtisks civiltiesisks instruments, tā kā tas sevī ietver prasītājam tik svarīgo pārliecību par sava civiltiesiskā apmierinājuma reālu izpildīšanos. Tas pat ir spējīgs prasītājā radīt uzticēšanos visai tiesu sistēmai, kas mūsdienas nav maznozīmīgi. Pie mūsdienu ekonomiskās aktivitātes iespējamā atbildētāja finansiālais stāvoklis var mainīties ik dienas, tāpat pastāv augsts risks, ka iespējamais atbildētājs nav apveltīts ar augstu civiltiesiskā pienākuma apziņu, tas var rīkoties negodprātīgi – izvest vai atsavināt mantu, mainīt dzīvesvietu un veikt citas darbības, ar mērķi izvairīties no tiesas nolēmuma izpildes.

Jau no seniem laikiem, rūpējoties par prasītāja kā lietas dalībnieka interesēm, attiecība pret tā tiesas procesā ieguldīto darbu un materiālajiem līdzekļiem, izveidojies šāds tiesību institūts, kuš aizsargā prasītāja tiesības, pēc lietas izskatīšanas un sev pozitīva lēmuma, saņemt no atbildētāja civiltiesisku apmierinājumu.

Kā vispār zināmu faktu var minēt, ka izdzīvo tas, kurš ir spējīgs mainīties līdzī laika prasībām. Arī prasības nodrošinājuma institūts ir laika gaitā mainījies, lai izdzīvotu līdz mūsdienām un atbilstu mūsdienu ekonomiskajām un saimnieciskajām prasībām.

1933.gada Dr.jur. V. Bukovska *Civilprocesa mācības grāmatā* ir rakstīts, ka: „Senatnē, kad personai vispār piešķīra lielāku oikonomisku nozīmi, kā mantai, un kad atbildētāja neierašanās tiesā aizkavēja pašu procesu, pirmām kārtām centās nodrošināt atbildētāja ierašanos

⁵ Dr.jur. Bukovskis V. Civilprocesa mācības grāmata.. Rīga: Autora izdevums, 1933, 507. lpp.

un šai nolūkā izmantoja dažādus līdzekļus. Tika pieprasīts galvojums par ierašanos tiesā un neizvairīšanos no tās. Tagad, kad iespējams taisīt aizmuguriskus spriedumus, šāds nodrošināšanas veids kļuvis lieks, bet toties tagad, kad jābaidās, ka parādnieka manta paradu daudzuma dēļ būs nepietiekoša, jo lielāka ir vajadzība rast līdzekļus tiesas sprieduma izpildīšanas iespējas nodrošināšanai. Jau romiešu tiesības paredzēja sprieduma izpildīšanas iespējas nodrošināšanu un uzlika atbildētājam par pienākumu iesniegt turīgu personu galvojumu (*cauti judicatum solvi*); atbildētājam vajadzēja dot zvērestu par izpildīšanu (*cautio juratoria*). Jaunākos laikos, kad sāka prast vērtēt mantas oikonomisko nozīmi, radās tie mantiskie nodrošināšanas veidi, kas tagad pieņemti visās valstīs.”⁶

Secināms, ka, ja prasītājam pastāv šaubas, ka pēc pozitīva tiesas lēmuma taisīšanas, nebūs iespējams to izpildīt, prasītājam ir jālūdz tiesu nodrošināt prasību.

Mūsdienu Civilprocesa likums paredz vairākus prasības nodrošināšanas paņēmienus un līdzekļus, no kuriem iespējamajam prasītājam jāizvēlas konkrētajam gadījumam piemērotākais variants. Ideālā variantā, prasītājam izdarot izvēli par prasības nodrošināšanu, tam būtu jārēķinās ne tik vien ar savu interesi izpildīt iespējamo tiesas spriedumu, bet tai pat laikā savas tiesības jāizlieto pēc Civillikumā nostiprināta vispārēja tiesību principa: „Tiesības izlietojamas un pienākumi pildāmi pēc labas ticības”⁷. Tātad prasītājam, izdarot izvēli, jārēķinās arī ar atbildētāja tiesībām; prasītājs nedrīkst pielietot prasības nodrošinājumu nepamatoti vai ļaunā nolūkā, ierobežojot atbildētāja tiesības rīkoties ar savu mantu. Prasība nodrošināma ar augstu atbildības sajūtu, jo bezatbildīgi pielietots prasības nodrošinājums var būt bīstams kā pašam prasītājam, tā arī atbildētājam.

Jāatzīmē, ka likumdevēja griba, iekļaujot šādu tiesību institūtu Civilprocesa likumā, ir bijusi ar mērķi aizsargāt potenciālā kreditora intereses un sniegt cerību gūt materiālu apmierinājumu no potenciālā parādnieka, tai pat laikā neradot atbildētājam nesamērīgus tiesību ierobežojumus un neapdraudot tā maksātspēju. Pašreizējais tiesiskais regulējums, pēc autora domām, neveicina šādas tiesību izpratnes un tiesu prakses veidošanos.

⁶ Dr.jur. Bukovskis V. Civilprocesa mācības grāmata.. Rīga: Autora izdevums, 1933. 508. lpp.

⁷ Civillikums: LR likums. Stājas spēkā.1992.g. 1.septembrī.

2.PRASĪBAS NODROŠINĀJUMA PIETEIKUMS

2.1. Prasības nodrošinājuma pieteikuma forma

Civilprocesa likuma 137.pants nosaka: Ja ir pamats uzskatīt, ka tiesas sprieduma izpilde lietā varētu kļūt apgrūtināta vai neiespējama, tiesa vai tiesnesis pēc prasītāja motivēta pieteikuma var pieņemt lēmumu par prasības nodrošināšanu”.

Lai prasītājs varētu cerēt uz pozitīvu tiesas lēmumu par prasības nodrošinājumu, tam vispirms jāiesniedz tiesā attiecīgs pieteikums. Civilprocesa likums pieteikumam par prasības nodrošinājumu neparedz īpašu formu, taču, apskatot tiesu praksi, biežāki ir gadījumi, kad lūgums nodrošināt prasību ir iekļauts pašā prasības pieteikumā. Kā piemēru no prakses var minēt Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas tiesas 2011.gada 5.marta lēmumu civillietā Nr.C31270110⁸ : „Tiesa konstatē, ka 2010.gada 17.februārī SIA „K” cēlusi prasību Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas tiesā pret S.R. un M.R. par glabājuma līguma atzīšanu par spēkā neesošu un zaudējumu piedziņu. Prasības pieteikumā iekļauts lūgums nodrošināt prasību (...)”.

Taču tāpat šāds lūgums var tikt noformēts kā atsevišķs dokuments, ko apliecina arī Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2010.gada 14.jūlija lēmums lietā Nr.C30047910⁹, kurā tiesa konstatēja: „2010.gada 19.jūnijā Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā saņemts sabiedrības ar ierobežotu atbildību „KT” prasības pieteikums pret sabiedrību ar ierobežotu atbildību „L” par parāda un nokavējuma procentu piedziņu. Prasības pieteikumam pievienots pieteikums par prasības nodrošinājumu.”

Apskatot tiesu praksi, autors secina, ka abas augstāk minētās pieteikumu formas, kā iesniedzams pieteikums par prasības nodrošinājumu, tiesu praksē ir bieži sastopamas.

Civilprocesa likuma 137.panta 3.daļa nosaka, ka izskatīt jautājumu par prasības nodrošināšanu pieļaujams jebkurā procesa stadijā, kā arī pirms prasības celšanas tiesā. Smalkāk šādu pieteikumu saturu autors apskata darba 3.nodaļā.

Kā noprotams no līdz šim atspoguļotā, tad pieteikumu par prasības nodrošinājumu prasītājs var iesniegt noformētu kā paša prasības pieteikuma sastāvdaļu vai atsevišķu dokumentu, neatkarīgi no lietas stadijas.

⁸ Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas tiesas 2011.gada 5.marta lēmums civillietā Nr.C31270110. Nepublicēts.

⁹ Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2010.gada 14.jūlija lēmums lietā Nr.C30047910. Nepublicēts.

2.2. Piekritība

Lai iesniegtu pieteikumu par prasības nodrošinājumu, prasītājam jānoskaidro šāda pieteikuma piekritība un jāiesniedz tā tieši tai tiesai, kurai ir piekritīgs konkrētais jautājums.

Lūdzot prasības nodrošinājumu civillietā (jau esošā civillietā vai kopā ar prasības pieteikumu), tad spēkā ir tie paši piekritības nosacījumi, kā tiesvedībai vispārējā kārtībā, saskaņā ar Civilprocesa likuma 3.nodaļas noteikumiem. Tā, piemēram, vadoties pēc teritoriālā principa, pieteikumu par prasības nodrošinājumu, ja atbildētājs ir fiziska persona, iesniedz pēc atbildētāja dzīvesvietas, bet ja atbildētājs ir juridiska persona, pēc tās atrašanās vietas (juridiskās adreses). Prasība pret atbildētāju, kura dzīvesvieta nav zināma vai kuram nav pastāvīgas dzīvesvietas Latvijā, ceļama pēc viņa nekustamā īpašuma atrašanās vietas vai pēc viņa pēdējās zināmās dzīvesvietas.

Prasītājam jāizsver vai prasība un attiecīgi arī pieteikums par prasības nodrošinājumu nav pakļauts apgabaltiesas piekritībai. Tāpat pastāv Civilprocesa likumā nostiprinātā piekritība pēc prasītāja izvēles.

Savukārt saskaņā ar Civilprocesa likuma 139.panta otro daļu, pieteikumu par prasības nodrošināšanu pirms prasības celšanas iesniedz tiesai, kurā ceļama nodrošināmā prasība. Ja puses ir vienojušās par strīda nodošanu šķīrējtiesai, pieteikumu iesniedz tiesai pēc parādnieka vai tā mantas atrašanās vietas. Šis civilprocesa likuma pants izslēdz prasītāja iespējas iesniegt tiesā prasību pēc izņēmuma piekritības, gadījumā, ja puses ir vienojušās par strīda nodošanu šķīrējtiesai.

Apskatot piekritības jautājumu vēsturiskā aspektā redzams, ka regulējums atšķiras no mūsdienu regulējuma. Saskaņā ar Latvijas Republikas 1938. gada Civilprocesa likuma 683. pantu lūgums bija iesniedzams tai tiesai, kuras apgabalā atrodas nodrošinājumam izraudzītā manta. Šajā pašā likumā tika noteikts arī, ka lūgumi par prasības iepriekšēju nodrošināšanu pirms to celšanas tiesā, neatkarīgi no prasības summas, piekrīt mirtiesnesim.

3.PIETEIKUMA PAR PRASĪBAS NODROŠINĀJUMU SATURS

3.1. Prasības nodrošināšana jau celtā prasībā

Civilprocesa likuma 137.pants nosaka: „Ja ir pamats uzskatīt, ka tiesas sprieduma izpilde lietā varētu kļūt apgrūtināta vai neiespējama, tiesa vai tiesnesis pēc prasītāja motivēta pieteikuma var pieņemt lēmumu par prasības nodrošināšanu”. Jēdziens „jau celtā prasībā” tulkojams paplašināti un attiecas gan uz tādu pieteikumu, kas tiek sniegts kopā ar prasības pieteikumu, gan uz tādu, kas tiek iesniegts jau esošā civillietā.

Gramatiski interpretējot šo Civilprocesa likuma pantu, izriet, ka lai tiesa vai tiesnesis pieteikumu apmierinātu, tam jābūt motivētam. Ar motivāciju būtu jāsaprot tādu apstākļu norādīšanu, kas liecina par apstākļiem, kāpēc prasību vajadzētu nodrošināt vai kāpēc, piemēram, tiesas sprieduma izpilde lietā varētu būt apgrūtināta vai neiespējama, prasību nenodrošinot. Civilprocesa likumā ir nostiprināts sacīkstes princips (Civilprocesa likuma 10.pants), no kura izriet, ka katrai pusei savi prasījumi jāargumentē un jāpierāda pašai, tiesa nevāc pierādījumus kāda labā, un tai tas nav jādara.

Motivācijas trūkums prasības pieteikumos par nodrošināšanu ir uzskatāms par pamatu tam, ka šādi pieteikumi no tiesas puses tiek noraidīti. To pierāda arī tiesu prakse: SIA „AK” 2010.gada 24.martā Rīgas rajona tiesā iesniedza prasības pieteikumu pret SIA „CT AS”. Prasības pieteikumā ietverts SIA „AK” pieteikums par prasības nodrošināšanu – SIA „AK” norāda, ka atbildētājs apzināti un mērķtiecīgi izvairās no savu saistību izpildes, līdz ar to prasītājs uzskata, ka viņam labvēlīga tiesas sprieduma gadījumā šī sprieduma izpilde varētu būt apgrūtināta vai neiespējama. Rīgas rajona tiesa savā 2010.gada 1.aprīļa lēmumā civillietā Nr.33256210¹⁰ norāda, ka atzīst par nepamatotu prasītāja norādi, ka atbildētāja izvairīšanās no saistību izpildes rada pamatu uzskatam, ka prasības apmierināšanas gadījumā sprieduma izpilde lietā varētu kļūt apgrūtināta vai neiespējama.

Tiesas norādītā motivācija pieņemot lēmumu, sakrīt ar Prof. K.Torgāna un M.Dudeļa Civilprocesa likumu komentāru 137.pantam, ka nevar lēmumu par prasības nodrošināšanu pamatot ar to, ka “prasības summa ir ievērojama, atbildētājs līdz šim neko nav darījis, lai izpildītu savas saistības”.¹¹

¹⁰ Rīgas rajona tiesas 2010.gada 1.aprīļa lēmums civillietā Nr.33256210. Nepublicēts.

¹¹ Prof. Torgāns K., Dudelis M. Civilprocesa likuma komentāri .Trešais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006.g., 226. lpp..

Savukārt Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesa 2009.gada 9.oktobra lēmumā civillietā Nr.C232330809¹² SIA „B” prasībā pret SIA „MS” un OU „CG” norāda, ka no pieteikumā norādītajiem apstākļiem un pievienotajiem materiāliem redzams, ka prasītajam ir pamats šaubīties par iespējamā sprieduma izpildi, jo atbildētājas, faktiski atzīstot parāda esamību, jau vairākus mēnešus nespēj nokārtot savas maksājuma saistības par būvdarbu veikšanu. Secināms, ka prasītājs ir motivējis savu pieteikumu par prasības nodrošināšanu un norādījis uz apstākļiem, kas liecina, ka pastāv šaubas par iespējamā sprieduma izpildi.

Autors secina, ka ir svarīgi, kādus pierādījumus prasītājs ir spējīgs uzrādīt tiesai, un paskaidrot, kā tie pamato apstākli, kāpēc sprieduma izpilde civillietā varētu būt apgrūtināta vai neiespējama.

3.2. Prasības nodrošināšana pirms prasības celšanas

Civilprocesa likuma 137.panta 3.daļa nosaka, ka izskatīt jautājumu par prasības nodrošināšanu pieļaujams jebkurā procesa stadijā, kā arī pirms prasības celšanas tiesā.

Civilprocesa likuma 139.pants nosaka, ka iespējamais prasītājs var lūgt nodrošināt prasību pirms tās celšanas tiesā un pat pirms saistības termiņa iestāšanās, ja parādnieks, izvairoties no saistības izpildes, izved vai atsavina savu mantu, atstāj dzīvesvietu, neinformējot kreditoru, vai veic citas darbības, kas liecina, ka viņš nav godprātīgs. Iesniedzot pieteikumu par prasības nodrošināšanu pirms prasības celšanas, iespējamais prasītājs sniedz pierādījumus, kas apliecina viņa tiesību pēc saistības un nepieciešamību nodrošināt prasību.

Likumdevējs ir stingri noteicis tos apstākļus, kas pieļauj prasības nodrošinājuma pielietošanu pirms prasības celšanas, kā arī noteicis pierādījumu absolūto nepieciešamību apstāklim, ka nepieciešams šo prasību nodrošināt.

Kā pirmo likumdevējs ir norādījis to apstākli, ka parādnieks, izvairoties no saistības izpildes, izved vai atsavina savu mantu. Praksē šo apstākli prasītajam nav tik viegli pierādīt, taču, savācot pietiekamu pierādījumu bāzi, var cerēt uz pozitīvu tiesas lēmumu. Prasītājs praksē šo apstākli pierāda ar reklāmas sludinājumiem laikrakstos un interneta vidē par parādnieka mantas izpārdošanu un izsoļu rīkošanu, fotogrāfijām un dažādiem aktiem par to, ka parādnieka manta tiek izvesta vai vairs neatrodas prasītajam zināmā vietā.

Kā otro apstākli likumdevējs ir norādījis uz atbildētāja darbībām, kuras saistītas ar dzīves vietas atstāšanu neinformējot atbildētāju. Šī Civilprocesa likuma norma ir interpretējama

¹² Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 2009.gada 9.oktobra lēmums civillietā Nr.C232330809. Nepublicēts.

paplašināti un attiecināma kā uz fizisko personu dzīvesvietu, tā uz juridisku personu juridisko adresi, vai uz jebkuru citu adresi, kas norādīta prasītājam pie kāda konkrēta darījuma slēgšanas. Šādus apstākļus prasītājam ir ļoti viegli pierādīt tiesā, un šādiem pierādījumiem būtu augsta ticamības pakāpe. Prasītājs var iesniegt tiesai tam atgrieztus pasta sūtījumus ar pasta darbinieku izdarītu atzīmi, ka persona šai adresē vairs neatrodas, tāpat var lūgt zvērinātu tiesu izpildītāju konstatēt juridisku faktu par kādas personas sasniedzamību konkrētajā adresē. Par juridiskajām personām prasītājam ir viegli saņemt Uzņēmuma Reģistra izziņu, kurā redzama parādnieka juridiskā adrese, klāt pievienojot zvērināta tiesu izpildītāja sastādītu aktu par to, ka atbildētājs minētā adresē nav sastopams. Šajā gadījumā izveidojas lielisks pamats prasības nodrošinājuma piemērošanai.

Kā trešo likumdevējs ir noteicis citas atbildētāja darbības, kas liecina, ka viņš nav godprātīgs. Šī panta daļas aizpildīšanu likumdevējs ir atstājis tiesas kompetencē. Lai noskaidrotu, kādas darbības var liecināt par parādnieka negodprātību, jāpiemēro iesniegto pierādījumu vērtēšana, jo likumdevējs nevar paredzēt visas iespējamās atbildētāja negodprātīgās rīcības, un vēl jo vairāk visas šīs rīcības uzskaitīt likumā. Autors uzskata, ka tas arī nav nepieciešams. Ņemot vērā apstākli, ka jebkurš iespējamais prasītājs, kuram to ļauj materiālais stāvoklis, ir ieinteresēts savas prasības nodrošināšanā, tad tiesai, vērtējot prasītāja iesniegtos pierādījumus, tie jāizvērtē ar vislielāko rūpību, lai netiktu pieļauta nepamatota atbildētāja tiesību ierobežošana.

Ko tad īsti likumdevējs ir domājis ar atbildētāja negodprātīgām rīcībām? Autors atzīst, ka tai būtu jābūt gluži pretējai godprātīgai rīcībai. Apskatot terminu skaidrojošo vārdnīcu www.tezaurs.lv vārdam *godprātīgs* dots skaidrojums - 1. *Tāds, kam raksturīgs godīgums, apzinīgums.* 2. *Tāds, kurā izpaužas šādas īpašības.*¹³

Salīdzinājumam, autors apskata 1938. gada Civilprocesa likumu, kura 681. pants paredzēja, ka prasības nodrošināšana pielaižama jebkurā lietas stadijā, kā arī pirms prasības celšanas. Attiecīgi 682. pants noteica, ka saistības izpildīšanu var nodrošināt pirms prasības celšanas un pat pirms saistības termiņa iestāšanās, kad parādnieks, acīmredzot gribēdams izvairīties izpildīt saistību, kuras termiņš jau iestājies vai drīzā laikā iestāsies, slepeni atstājis savu dzīves vietu, vai atsavina savu mantu, vai arī izved no nomātā nekustamā īpašuma tajā esošo kustamo mantu. Tātad arī secināms, ka 1938. gadā civilprocesā bija pieļaujama prasības nodrošināšana arī pirms pašas prasības celšanas tiesā un pat pirms konkrētās saistības termiņa

¹³ Latvijas Universitātes Matemātikas un informātikas institūta Mākslīgā intelekta laboratorija, vārdnīcu serveris. Skaidrojošā vārdnīca. [atsauce 19.04.2011] Pieejams: www.tezaurs.lv/sv/ (tiešsaiste nav pieejama)

iestāšanās. Atšķirība no mūsdienu regulējuma ir tāda, ka agrākais regulējums smalki uzskaitīja gadījumus, kad var nodrošināt prasību. Šis uzskaitījums bija pilnīgs un nebija pieļaujama atkāpšanās no tā. Mūsdienu tiesām ir dota iespēja interpretēt jēdzienu „negodprātīgs”.

Apskatot Latvijas PSR Civilprocesa kodeksa tiesību normas, secināms, ka tajā vispār nebija paredzēta prasītāja tiesība nodrošināt prasību pirms tās celšanas tiesā.

3. 3. Prasības nodrošināšanas pamats

Kā jau secināts darba 3.1.nodaļā Civilprocesa likuma 137.panta pirmā daļa nosaka, ja ir pamats uzskatīt, ka tiesas sprieduma izpilde lietā varētu kļūt apgrūtināta vai neiespējama, tiesa vai tiesnesis pēc prasītāja motivēta pieteikuma var pieņemt lēmumu par prasības nodrošināšanu.

No šīs tiesību normas skaidri redzams, ka tiesa var piemērot prasības nodrošinājumu, ja prasītājs ir par to iesniedzis motivētu pieteikumu, no kā izriet, ka ir pamats uzskatīt, ka iespējamā tiesas sprieduma izpilde lietā var kļūt apgrūtināta vai neiespējama. **Viens no galvenajiem problēmjaudājumiem tiesu praksē ir tiesas nespēja konstatēt un pat varētu teikt, vienoties, kas tad ir motivēts pieteikums, un kas rada pamatu uzskatīt, ka sprieduma izpilde lietā var kļūt apgrūtināta vai neiespējama.**

Apskatot skaidrojošā vārdnīcā dotos skaidrojumus, redzams, ka vārdam *motivēt* ir norādīts skaidrojums – *pamatot, paskaidrot, arī argumentēt*.¹⁴ Turpinot pētīt vārdu *argumentēt*, ir dots skaidrojums - *pierādīt ar argumentiem; minēt argumentus*.¹⁵

Gramatiski interpretējot Civilprocesa likuma 137.pantu un vērtējot to sistemātiski ar Civilprocesa likuma 139.panta pirmo daļu, iesniedzot pieteikumu par prasības nodrošināšanu pirms prasības celšanas, iespējamais prasītājs sniedz pierādījumus, kas apliecina viņa tiesību pēc saistības un nepieciešamību nodrošināt prasību.

Autors secina, ka ne tikai Civilprocesa likuma 139.pants, bet arī 137.pants pieprasa iespējamajam prasītājam pamatot ar pierādījumiem tos apstākļus, uz kuriem tas atsaucas. Kā arī tiesai, izskatot prasību par prasības nodrošinājumu, Civilprocesa likuma 137.panta kārtībā, ir pienākums vērtēt pašas prasības juridisko pamatojumu.

Izpētot dažādus materiālus un publikācijas, var secināt, ka ir autori, kuri pielieto citādāku interpretāciju minētajām tiesību normām. Piemēram, zvērināta advokāte V. Jarkina publikācijā

¹⁴ Latvijas Universitātes Matemātikas un informātikas institūta Mākslīgā intelekta laboratorija, vārdnīcu serveris. Skaidrojošā vārdnīca. [atsauce 19.04.2011] Pieejams: www.tezaurs.lv/sv/ (tiešsaiste nav pieejama)

¹⁵ Turpat.

laikrakstā „Jurista Vārds” norāda, ka saskaņā ar CPL 137.pantu, iesniedzot pieteikumu par prasības nodrošināšanu, nav pienākums sniegt tiesai pierādījumus par prasības nodrošināšanas nepieciešamību.¹⁶

Autors daļēji var piekrist publikācijā paustajam viedoklim, ka no Civilprocesa likuma 137.panta neizriet prasītāja pienākums iesniegt tiesai pierādījumus, taču pierādījumu neiesniegšanas gadījumā, tiesa nevarētu pieņemt prasītajam pozitīvu lēmumu, tā kā nav iespējams pārliccināties par apstākļiem, kas iespējamā sprieduma izpildi padarītu par neiespējamu.

Tāpat gluži pretējs viedoklis autora paustajam ir atspoguļots Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta un judikatūras nodaļas tiesu prakses apkopojumā „Apelācijas un kasācijas instances tiesu prakse blakus sūdzību izskatīšanā par tiesu lēmumiem”, kas apstiprināts ar Senāta Civillietu departamenta senatoru kopsēdes 2007.gada 5.aprīļa lēmumu¹⁷, kurā norādīts, ka prasības nodrošināšanai saskaņā ar Civilprocesa likuma 137.panta noteikumiem, nav nepieciešams iesniegt pierādījumus apstākļiem, kas varētu padarīt par neiespējamu vai apgrūtināt iespējama sprieduma izpildi. Pietiekams pamats celtās prasības nodrošināšanai ir pieteicēja uzskats, ka pastāv šaubas par iespējamā sprieduma izpildi.

Protams, ka šāds Senāta Civillietu departamenta senatoru kopsēdes 2007.gada 5.aprīļa lēmums Nr.1, nav atstājams bez ievēribas, jo neviens to nav atcēlis vai atzinis par spēkā neesošu.

Civilprocesa likuma 5.panta sestā daļa nosaka, ka piemērojot tiesību normas, tiesa ņem vērā judikatūru. Ar „judikatūra” saprot spēkā stājušos (un par „labiem un pareiziem” atzītus) tiesas nolēmumu kopumu, kas ietver abstrakta rakstura juridiskas atziņas, kuras tiesa konkrētā gadījumā var izmantot, lai pamatotu savu lēmumu.¹⁸ Tātad, izskatot lietas par prasības nodrošinājumu, tiesas varētu savu lēmuma pamatošanai izmantot augstāk minēto atziņu.

Tomēr autors uzskata, ka tas nav pietiekams pamats, lai nodrošinātu prasību, jo katra lieta, kad tiek lūgts prasības nodrošinājums, ir individuāla - ar saviem lietas apstākļiem, ar savu pierādījumu bāzi un apjomu, ar saviem prasījumiem, indivīdiem, pušu personībām un reputāciju, kā arī daudziem citiem faktoriem, kas, izskatot jautājumu par prasības nodrošinājuma piemērošanu, var netieši vai tieši ietekmēt tiesu un nosvērt to par labu vienai vai otrai pusei.

¹⁶ Jarkina V. Prasības nodrošinājuma pamats un nepieciešamie grozījumi Civilprocesa likumā. Jurista Vārds, 2010.gada 5.janvāris, Nr.1, 6.-7.lpp.

¹⁷ Augstākās tiesas prakses apkopojums „Apelācijas un kasācijas instances tiesu prakse blakus sūdzību izskatīšanā par tiesu lēmumiem”, 2006. /2007.gads, apstiprināts ar Senāta Civillietu departamenta senatoru kopsēdes 2007.gada 5.aprīļa lēmumu Nr.1, 22.lpp. [atsauce 11.05.2011] Pieejams <http://www.at.gov.lv/lv/info/summary/2006/>.

¹⁸ Prof. Torgāns K., Dudelis M. Civilprocesa likuma komentāri .Trešais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006.g., 23.lpp..

Autors secina, ka balstoties uz minēto tiesu prakses apkopojumu, tiesai, kurai iesniegts pieteikums par prasības nodrošinājumu, jebkurā gadījumā tas būtu jāapmierina, jo, iesniedzot lūgumu par prasības nodrošinājumu, prasītājs automātiski izsaka savas šaubas par iespējamā sprieduma izpildi. Ja prasītājs būtu pārliecināts, ka sprieduma izpilde būs iespējama, tas taču netērētu savus finanšu līdzekļus, nemaksātu valsts nodevu un nelūgtu nodrošināt prasību.

Tāpat autors secina, ka Civilprocesa likuma 137.panta pirmajā daļā ietvertā tiesību norma nav imperatīva rakstura un neuzliek tiesām pienākumu nodrošināt jebkuru prasību par nodrošinājuma piemērošanu tikai pēc prasītāja pieteikuma esamības fakta. Šajā tiesību normā ir izteikta likumdevēja griba, kura nosaka, ka: „Tiesa var pieņemt lēmumu par prasības nodrošināšanu”.

Sakarā ar prakses apkopojumā ietvertās atziņas lietošanu, interesants viedoklis publicēts Mg.iur. E. Brieža rakstā „Par prasības nodrošinājuma pamatu”: „05.04.2007. tiesu prakses apstiprinājums „Apelācijas un kasācijas instances tiesu prakse blakus sūdzību izskatīšanā par tiesu lēmumiem” ietver konstatējumus, kas liecina, ka tiesu praksē prasības nodrošinājums, iespējams, tiek piemērots, pārkāpjot CPL 137.panta pirmo daļu. Ja šādi pārkāpumi notiek, tie izpaužas kā prasības pieņemt pamatotu un likumīgu lēmumu neievērošana un iejaukšanās likumdevēja kompetencē, jo tā vietā, lai piemērotu CPL 137.panta pirmajā daļā ietverto atklāto juridisko jēdzienu, tiek izvēlēts tiesu prakses apkopojumā norādīts atšķirīgs atklātais juridiskais jēdziens.”¹⁹

Kā autors secinājis, interpretējot Civilprocesa likuma 137.pantu, tad šis pants prasa pamatot pieteicēja šaubas ar pierādījumiem, bet prakses apkopojumā izteikts viedoklis, ka šāds pamatojums nav nepieciešams, pietiekams iemesls prasības nodrošinājuma piemērošanai ir pašu šaubu esamība. Tātad, ja Civilprocesa likuma 137.pantā ietvertais pamats prasības nodrošināšanai ir izteikts juridiski atklāta jēdziena formā, un prakses apkopojumā ietvertais pamats prasības nodrošināšanai ir pavisam cits atklāts juridisks jēdziens, tad tiesa, kura piemēro tiesu prakses apkopojumā ietverto jēdzienu, iejaucas likumdevēja kompetencē.

Autors uzskata, ka tiesai, nodrošinot prasību, būtu jāvērtē ne tikai prasītāja spriedelējumi par atbildētāja negodprātīgu rīcību un saistību neizpildi, bet gan jāvērtē pierādījumi un nepieciešamais tiesiski objektīvais mērķis.

¹⁹ Briedis E. Par prasības nodrošinājuma pamatu. Jurista Vārds. 2008.gada 22.aprīlis, nr.16 [atsauce 15.05.2011]. Pieejams:http://www.sorainen.com/UserFiles/File/Publications/article.regarding_basis_for_securing_a_claim.2008_04_22.edgarsb.jurista_vards.lv.pdf

Civilprocesa likuma 137.pantā nav uzskaitīti konkrēti apstākļi, kas varētu būt par pamatu prasības nodrošināšanai, minētais pants satur tikai norādi, kādai jābūt minēto apstākļu ietekmei uz iespējamā sprieduma izpildi. Līdz ar ko tiesai ir jāvērtē faktiskie apstākļi, aspektā pret to, vai tie var vai nevar nākotnē dot pamatu uzskatīt, ka tiesas sprieduma izpilde konkrētajā lietā būs apgrūtināta. Lai tiesa būtu spējīga vērtēt kādus apstākļus, tai ir nepieciešama pierādījumu bāze, kas liecina par šiem apstākļiem.

Vēl jo vairāk šāds viedoklis uzturēts arī LR Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2009.gada 19.janvāra lēmumā, civillietā Nr. PAC-0970²⁰, kurā norādīts, ka atbilstoši Civilprocesa likuma 137.panta jēgai, motivējot pieteikumu par prasības nodrošināšanu, prasītājam ir jānorāda apstākļi, kas pamato viņa šaubas par sprieduma izpildes iespējamību, kā arī jāiesniedz pierādījumi, kas apstiprina norādītos apstākļus un kas kopumā rada pamatotu pārliecību, ka tiesas sprieduma izpilde nākotnē tiks apgrūtināta vai kļūs neiespējama.

Par pareizu šāda nostāja atzīta arī Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2009.gada 1.jūnija lēmumā lietā Nr.PAC-1637.²¹

It kā vēl atklātajā jautājumā savu vārdu pievieno arī LR Satversmes tiesa savā 2010.gada 30.marta spriedumā lietā Nr.2009-85-01 “Par Civilprocesa likuma 141.panta pirmās daļas, ciktāl tā nepārsniedz tiesības iesniegt blakus sūdzību par lēmumu, ar ko apmierināts pieteikums par prasības nodrošināšanu, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91., 92., un 105.pantam”. 20.2. punktā norādīts, ka nevar piekrist Tiesu prakses apkopojumā ietvertajam secinājumam, ka tiesnesim lemjot par prasības nodrošināšanu, nav jāvērtē pierādījumi apstākļiem, kas var padarīt par neiespējamu vai apgrūtināt iespējamā sprieduma izpildi.²²

Varētu, secināt, ka kopš 2010.gada 30.marta Satversmes tiesas sprieduma jautājums saistībā ar Civilprocesa likuma 137.pantu būtu sakārtots un turpmāk veidosies konsekventa un viennozīmīga tiesu prakse. Taču autors ir spiests secināt, ka tiesas turpina piemērot Tiesu prakses apkopojumā pausto viedokli, ka saskaņā Civilprocesa likuma 137.panta noteikumiem nav nepieciešams iesniegt pierādījumus apstākļiem, kas varētu padarīt par neiespējamu vai apgrūtināt iespējama sprieduma izpildi.

²⁰ LR Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2009.gada 19.janvāra lēmums nr. PAC-0970.

²¹ LR Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2009.gada 1.jūnija lēmums lietā nr.PAC-1637.

²² LR Satversmes tiesas. 2010.gada 30.marta spriedums “Par Civilprocesa likuma 141.panta pirmās daļas, ciktāl tā nepārsniedz tiesības iesniegt blakus sūdzību par lēmumu, ar ko apmierināts pieteikums par prasības nodrošināšanu, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91., 92., un 105.pantam”. Latvijas vēstnesis, 2010. 1.aprīlis, nr.53.

Kā vienu no piemēriem, autors norāda Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 2011.gada 5.aprīļa lēmumu lietā Nr.C32268511²³, kurā tiesa norāda, ka saskaņā ar Civilprocesa likuma 137.panta noteikumiem nav nepieciešams iesniegt pierādījumus apstākļiem, kas var padarīt par neiespējamu vai apgrūtināt iespējamā sprieduma izpildi. Pietiekams pamats celtās prasības nodrošināšanai ir pieteicēja uzskats, ka pastāv šaubas par iespējamā sprieduma izpildi. Tiesa šādu savu lēmumu pamato ar Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta un judikatūras nodaļas tiesu prakses apkopojumā pausto viedokli.

Autoram ir neizpratne, kas ir noteicošais aspekts, lai iesniegtu pieteikumu par prasības nodrošināšanu, pēc kādiem kritērijiem vadīties, vai pēc AT Senatoru kopsēdes lēmuma, kas ir tiesu sistēmas autoritatīvas personības, vai arī pēc AT tiesu palātas trīs tiesnešu viedokļa? Un ne jau autoram vienīgam ir šādas neskaidrības, tas redzams arī tiesu praksē, kur parādās tiesu nevienprātība un dažāda šīs normas tulkojums.

Apskatot šo un citus līdzīgus tiesu nolēmumus, autoram rodas jautājums, kāpēc tiesas turpina atsaukties uz šo prakses apkopojumu savos lēmumos, kaut pastāvošā juridiskā doma un judikatūra it kā ir vienprāt par pierādījumu nepieciešamību un apstākli, ka atbildētāja šaubas nav pietiekams iemesls prasības nodrošināšanai, to ir atspēkojusi gan LR Augstākā tiesa, gan Satversmes tiesa.

Autors secina, ka tam par cēloni varētu būt prasītāja grūtības iesniegt pierādījumus par iespējamā sprieduma izpildes apgrūtinājumu nākotnē. Pierādījumi, kas kalpo par atbildētāja finansiālo stāvokli, negodprātību vai citiem aspektiem, ko varētu vērtēt tiesa, parasti pret prasītāju attiecas ar ierobežotu pieejamību.

Ja arī prasītājs ievēro, ka atbildētājs rīkojas negodprātīgi, ir atsavinājis savu kustamo mantu un izvedis visu iedzīvi no savas dzīvesvietas, kādus pierādījumus par to var iegūt un tiesai iesniegt prasītājs? Jāsecina, ka šāds pierādījumu klāsts ir visai šaurs. Pie tam, tā jau šauro pierādījumu klāstu, samazina tā informācija, kura nav publiski pieejama un uz kuru attiecas personas datu aizsardzība.

3.3. Pierādījumi par prasības nodrošinājuma nepieciešamību

Kā autors secinājis iepriekšējā darba nodaļā, tad tiesai, nodrošinot prasību, būtu jāvērtē ne tikai prasītāja spriedelējumi par atbildētāja negodprātīgu rīcību un saistību neizpildi, bet gan jāvērtē pierādījumi.

²³ Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 2011.gada 5.aprīļa lēmums lietā Nr.C32268511. Npublicēts.

Šāda tiesas nostāja atbilstu arī Civilprocesa likuma 8.pantam, kurš nosaka, ka tiesa noskaidro lietas apstākļus, pārbaudot pierādījumus, kuri iegūti likumā noteiktajā kārtībā. Tātad prasītājam, kas cer uz pozitīvu tiesas lēmumu, jautājumā par prasības nodrošinājuma piemērošanu ir jāsavāc pierādījumu bāze, kas pierādītu iespējamā tiesas sprieduma izpildes apgrūtinājumu nākotnē. Tie varētu būt pierādījumi, kas liecinātu par atbildētāja finansiālo stāvokli, vai pierādījumi tam apstāklim, ka atbildētājs jau iepriekš sācis veikt darbības ar mērķi, lai izvairītos no iespējamā tiesas sprieduma izpildes.

Autors atzīst, ka šādu iespējamo pierādījumu bāze, kurai turklāt būtu jāatbilst Civilprocesa likumā nostiprinātajiem pierādījumu pieļaujamības un attiecināmības prasībām, ir visai šaura. Tāpat šo iespējamo pierādījumu klāstu, kā jau ticis minēts, krietni samazina tā informācija, kura uz prasītāju attiecas ar ierobežotu pieejamību.

Autors apstiprinājumu savam viedoklim rod arī laikrakstā „Jurista Vārds” 2008.gada 29.aprīlī publicētā K. Neimanes rakstā „Prasības nodrošinājuma nozīme civilprocesā”, kurā rakstīts: „Šādu šķēršļu netrūkst arī pašā civilprocesā, lai prasītājs vispār saņemtu tiesas lēmumu par prasības nodrošinājumu. Tā, piemēram, likums norāda, ka galvenā motivācija prasības nodrošinājuma lēmumam ir iespējama tiesas sprieduma izpildes apgrūtinājums vai neiespējamība un attiecīga nodrošināšanās pret to, ar kuru, kā lasām likumā (CPL 137.pants pirmajā daļā), prasītājam vel īpaši jāpārlicina pati tiesa, iesniedzot pietiekami motivētu pamatojumu un skaidrojumu nodrošinājuma nepieciešamībai. Tādejādi, runājot par personas, kura vēršas tiesā, iespējam saņemt tiesas aizsardzību, kā minēts Civilprocesa likuma 1. pantā, paveras visai bēdīga aina, jo sākotnēji personai, iespējams, pat ar ierobežotiem pierādīšanas līdzekļiem un iespējām, ir jāvar pārliecināt tiesu par nodrošinājuma nepieciešamību (...).”²⁴

Fizisko personu datu aizsardzības likuma 8.pants nosaka, ka ikvienai personai ir tiesības uz savu personas datu aizsardzību, savukārt šī likuma 2.panta trešā daļa²⁵ nosaka, ka personas dati ir jebkāda informācija, kas attiecas uz identificētu vai identificējamu fizisko personu. Tātad secināms, ka gan fiziskām, gan juridiskām personām cenšoties savākt pierādījumu bāzi un iegūt informāciju par iespējamo atbildētāju, būs saskarsme ar ierobežotas pieejamības informāciju.

Rīgas rajona tiesa 2010.gada 18.februāra lēmumā lietā Nr.3-12/0820/12²⁶ norāda, ka, lai piemērotu prasības nodrošinājumu, ir jābūt pietiekami skaidri zināmām, ka iespējamam

²⁴ Neimane K, Prasības nodrošinājuma nozīme civilprocesā. Jurista Vārds 2008.gada 29.aprīlis, nr. 17. [atsauce 26.04.2011] Pieejams <http://www.juristavards.lv/?menu=doc&id=174539>.

²⁵ Fizisko personu datu aizsardzības likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2000.4.maijs, nr. 9.

²⁶ Rīgas rajona tiesas 2010.gada 18.februāra lēmums lietā nr.3-12/0820/12 .Nepublicēts.

atbildētājam ir īpašuma tiesība uz pieteicējam norādīto mantu. Tātad autors secina, ja prasītājs vēlētos nodrošināt prasību pret fizisku personu, tam būtu nepieciešami pierādījumi, piemēram, izdruka no zemesgrāmatas, kas apliecinātu, ka atbildētājam ir īpašumi, kas var kalpot par nodrošinājuma priekšmetu un par darījumiem ar šiem īpašumiem, vai, piemēram, izziņa no CSDD, ka atbildētājam ir piederējušas automašīnas, bet tuvojoties saistību izpildes termiņam, tas ir atsavinājis tam piederošo autoparku.

Viss būtu relatīvi saprotams, tikai pastāv viena nianse, ka prasītāja iespējas iegūt šādu informāciju ir ļoti niecīgas. Atsaucoties uz Zemesgrāmatu likuma 134.pantu,²⁷ Informācijas atklātības likuma 5.panta otro daļu²⁸ un Fizisko personu datu aizsardzības likuma 6.pantu, Zemesgrāmatu nodaļas secina, ka nekustamā īpašuma lietas, tajās uzkrātie dokumenti un dokumentos ietvertās ziņas atzīstamas par ierobežotas pieejamības informāciju, kas satur ziņas par fiziskās personas privāto dzīvi un zemesgrāmatu nodaļas dienesta vajadzībām nepieciešamo informāciju. Šādam Zemesgrāmatas secinājumam pievienojas arī LR Augstākās tiesas Senāts.²⁹

Līdzīga nostāja šinī jautājumā ir ne tikai Zemesgrāmatai un CSDD, bet arī citām datubāzēm. Tātad prasītājam - nedz fizikai personai, nedz juridiskai personai nav pieejama informācija par iespējamā atbildētāja īpašumiem un darbībām, kādas tas ar tiem ir veicis.

Faktiski iespējamais prasītājs var iegūt tikai tādu informāciju par atbildētāja īpašumu, kas uz prasības celšanas brīdi joprojām pieder atbildētājam, un prasītājam ir zināmi tā rekvizīti. Bet par tiem īpašumiem, kas uz prasības celšanas brīdi jau ir pagūti atsavināt, vai vienkārši prasītājam nav zināmi, informācija nav pieejama. Tātad atbildētājs nevar savākt un tiesai iesniegt pierādījums par to, ka atbildētājs ir, piemēram, atsavinājis visus sev piederošos nekustamos īpašumus.

Lai iegūtu šādu informāciju, prasītājs varētu vērsties pie LR praktizējoša zvērināta advokāta, kurš, savukārt, saskaņā ar Advokatūras likumu 48.panta otro daļu, kura nosaka, ka zvērināts advokāts ir tiesīgs vākt pierādījumus, arī pieprasot visus juridiskās palīdzības sniegšanai nepieciešamos dokumentus no valsts un pašvaldību institūcijām, kā arī citām iestādēm, organizācijām un uzņēmēj sabiedrībām (uzņēmumiem), kurām likumā noteiktajā kārtībā un gadījumos ir jāizsniedz šie dokumenti vai to noraksti un jānodrošina advokātam iespēja iepazīties ar tiem, kā arī likumā noteiktajā kārtībā sakarā ar juridiskās palīdzības sniegšanu saņemt

²⁷ Zemesgrāmatu likums: LR likums. Stājies spēkā 1993. 5.maijā. 05.04. [atsauce 20.05.2011] Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=60460>

²⁸ Informācijas atklātības likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis 1998. 24.decembrī, nr.24.

²⁹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta 2009.gada 11.novembra lēmums lietā Nr. SKC - 1190/2009. [atsauce 20.05.2011] Pieejams: www.zemesgramata.lv/likumi/lemumi/SKC-11902009.doc.

lietpratēju atzinumu jautājumos, kuri prasa attiecīgas zināšanas, varētu sastādīt advokāta pieprasījumu, un šādas ziņas iegūt.³⁰ Taču jāatzīst, ka ne vienmēr uz advokāta pieprasījumu attiecīgā iestāde dos informāciju, tāpat šāds pakalpojums no advokāta puses būs par maksu, kā arī ne vienmēr advokāts būs ar mieru šādu pieprasījumu sastādīt, ja nav uzņēmis konkrētās lietas vešanu pilnībā. Pēc autora domām, šāds apstāklis nevar tikt vērtēts kā likumdevēja griba konkrētā jautājuma risināšanai, kā arī ir uzskatāms par prasītāja ar Civilprocesa likumu piešķirto tiesību ierobežojumu.

No augstāk minētajiem apstākļiem secināms, ka, ja arī prasītājam ir reāls pamats izlietot savu civilprocesuālo tiesību un nodrošināt prasību, tam būs jāsaskaras ar problēmjautājumu – kur iegūt pierādījumus, kas pierādītu nepieciešamību nodrošināt prasību konkrētajā lietā.

Autors secina, ka šī iemesla dēļ prasītāji nereti, iesniedzot pieteikumus par prasības nodrošinājuma piemērošanu, vai nu vispār neiesniedz nekādus pierādījumus, vai arī tiesām sniedz ļoti vājus un neviennozīmīgi vērtējamus pierādījumus, cenšoties tiesai pierādīt prasības nodrošinājuma vitālo nepieciešamību. Par šādiem pierādījumiem nereti kalpo izdrukās no dažādiem interneta portāliem, kur dažādi komersanti vai fiziskas personas ievieto savas sūdzības par savu pieredzi sadarbībā ar konkrēto juridisko vai fizisko personu.

Tā, piemēram, SIA „A”, iesniedzot tiesai pieteikumu par parāda piedziņu un prasības nodrošinājumu pret SIA „Acc”, kā pierādījumu atbildētāja attieksmei pret savām uzņemtajām saistībām, norāda uz neskaitāmām sūdzībām un negatīvām atsauksmēm interneta vidē. Dažas šādas sūdzības, kas publicētas portālā www.sudzibas.lv pievienotas prasības pieteikumam.³¹

Autors atzīst, ka šādas no interneta portāliem izdrukātas sūdzības, diemžēl, ne par ko nevar liecināt, tā kā tas ir tikai vienas no strīdā iesaistītās puses redzējums uz konkrēto situāciju. Šāds ziņojums ir anonīms, un nav iespējams pārliecināties ne par tā iesniedzēju, ne atbilstību reāliem apstākļiem. Tikpat labi šādas sūdzības var izvietot pats prasītājs.

Šāda pati nostāja autoram ir arī pret pierādījumiem, kas attiecas uz izdrukām no dažādiem interneta sludinājumu portāliem un avīžu sludinājumiem par to, ka atbildētājs it kā ir uzsācis savas kustamās vai nekustamās mantas atsavināšanu, par ko liecina konkrētā datumā portālā vai avīzē izvietots sludinājums ar, piemēram, atbildētāja lietojumā esošu telefona numuru. Kā jau minēts, šādiem pierādījumiem nav augstas ticamības pakāpes un tie neiztur kritiku, tā kā nav iespējams pārliecināties vai šī informācija atbilst patiesībai un nav falsificēta.

³⁰ LR Advokatūras likums: LR likums 1993. 19.augusts, nr. 28.

³¹ Siguldas tiesas 2011.gada 19.aprīļa lēmums civillietā Nr. C35090211. Npublicēts.

Varētu uzskatīt, ka gadījumos, kad pieteikumu par prasības nodrošinājumu iesniedz pret juridisku personu, prasītāja iespējamo pierādījumu bāze varētu būt plašāka, tomēr autors secina, ka tik un tā prasītājs varētu saskarties ar grūtībām. Prasītāji, lūdzot piemērot prasības nodrošinājumu, nereti norāda un iesniedz pierādījumus, ka atbildētājam ir finansiālas problēmas, ko pašu par sevi varētu atzīt par prasības nodrošinājuma piemērošanas pamatu. Kā viens no šādiem pierādījumiem, uz ko atsaucas prasītāji, ir apstākļi, ka pret atbildētāju kādā tiesā ir ticis ierosināts viens vai pat vairāki maksātnespējas procesi, bet pati maksātnespēja nav pasludināta. Apskatot šādu pierādījumu, jāzīst, ka tas vērtējams neviennozīmīgi, jo it kā tas liecina, ka pret atbildētāju ir bijuši mantiski prasījumi, un sakarā ar to neizpildi kādai personai bija radušās aizdomas par konkrētās personas maksātnespējas pazīmju esamību, taču šos apsvērumus un argumentus jau ir vērtējušas tiesas, un ir konstatēts, ka konkrētajam subjektam ar maksātspēju viss ir kārtībā. Tātad atsaukties uz šo apstākli nebūtu korekti.

Katra uzņēmēj sabiedrība reizi gadā iesniedz sava uzņēmuma bilanci – gada pārskatu, kurā ir smalki izdalīts un norādīts kāda konkrēta uzņēmuma finansiālais stāvoklis – aktīvi, pasīvi, parādsaistības, peļņa, zaudējumi u.c. finanšu rādītāji. Par nelielu samaksu šo informāciju var iegūt jebkurš iespējama prasītājs. Šādu iespēju arī izmanto daudzas personas, kuras ir nolēmušas nodrošināt prasību pret kādu uzņēmēj sabiedrību. Iegūtos finanšu datus, iespējama prasītājs, grozot no dažādām pusēm, cenšas tiesai pasniegt tādā gaismā, lai tiesa viennozīmīgi noprastu, ka apskatāmā subjekta stāvoklis ir vairāk kā slikts, un prasības nenodrošināšanas gadījumā iespējama tiesas spriedums pavisam noteikti būs neizpildāms.

Autors atzīst, ka arī šāds, pirmsšķietami labs pierādījums, nav nemaz tik viennozīmīgs. Kā jau minēts, uzņēmēj sabiedrības šādus gada pārskatus iesniedz reizi gadā, ja prasība jānodrošina uzreiz tajā brīdī, kad ir iesniegts kārtējais gada pārskats, viss ir šķietami vienkārši – analizējam uzņēmēj sabiedrības finanšu rādītājus, aprēķinam, piemēram uzņēmēj sabiedrības finanšu riska koeficientu, konstatējam, ka rādītājs ir zems, un tas norāda, ka uzņēmums drīzumā izjutīs finansiālas grūtības, kas var pāraugt maksātnespējā, sagatavojam pieteikumu par prasības nodrošinājumu un sūtam to uz tiesu, cerot uz tās labvēlību.

Taču, gadījumā, kad vienīgie pieejamie uzņēmēj sabiedrības finanšu dati tikuši sniegti, piemēram, pirms sešiem mēnešiem, pēc autora domām, šādu datu analīzes iesniegšana kā pierādījums nebūtu korekta, tā kā šādas ekonomikas tempā, kāds ir vērojams mūsdienās, uzņēmuma finansiālais stāvoklis var mainīties ik dienas, nerunājot par ilgākiem laika periodiem.

Autors sava viedokļa apstiprinājumu rod arī tiesu praksē. Tā Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa, izskatot jautājumu par prasības nodrošinājuma piemērošanu 2010.gada 14.jūlija lēmumā civillietā Nr. C30547910³² ir atzinusi, ka prasītāja sniegtā SIA „L” 2008.gada bilance, no kuras prasītājs ir izdarījis aprēķinus un secinājumus par atbildētāja maksātspējas iespējamo apdraudējumu, vairs nav aktuāla; tā nekādā mērā nerada priekšstatu par atbildētāja patieso mantisko stāvokli pieteikuma izskatīšanas brīdī.

Pamatojoties uz nodaļā norādītajiem apstākļiem, autors secina, ka, patiešām, iespējamo pierādījumu klāsts, kāds ir prasītāja rīcībā brīdī, kad viņš iesniedz tiesai pieteikumu par prasības nodrošināšanu, ir visai šaurs. Autors uzskata, ka šis šaurais pierādījumu klāsts ir par pamatu Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta un judikatūras nodaļas tiesu prakses apkopojumā norādītajai atziņai, ka prasības nodrošināšanai, saskaņā ar Civilprocesa likuma 137.panta noteikumiem, nav nepieciešams iesniegt pierādījumus apstākļiem, kas varētu padarīt par neiespējamu vai apgrūtināt iespējama sprieduma izpildi. Pietiekams pamats celtās prasības nodrošināšanai ir pieteicēja uzskats, ka pastāv šaubas par iespējamā sprieduma izpildi.

Ir redzams, ka šī tiesu prakses apkopojumā norādītā atziņa ir centusies aizpildīt pierādījumu iesniegšanas problēmu, un, autorprāt, varbūt arī tieši šī iemesla dēļ, tiesas šo atziņu mēdz izmantot arī šodien. Autors uzskata, ka tiesai, izskatot pieteikumu par prasības nodrošinājuma piemērošanu, tiesas nepietiekamu vērību pievērš tiem apstākļiem, kas nosacīti izriet no pašas saistības, kas liecina par atbildētāja labo ticību, kādā pildāmas uzņemtās saistības, un tā godprātīgumam. Autors izceļ šādus teorētiskus pierādījumus:

- 1) Atbildētājs nav sasniedzams savā juridiskajā adresē vai deklarētajā dzīvesvietā. Šādus pierādījumus prasītājs var viegli iegūt (piemēram, nosūtot pa pastu pretenziju, kuru pasts atgriezīs prasītājam ar atzīmi, ka adresāts neatrodas minētajā adresē, vai, ka atbildētājas atsakās pieņemt pastu). Šādam pierādījumam būs augsta ticamības pakāpe, kā arī tas būtiski liecina par atbildētāja nostāju savu saistību pildīšanā;
- 2) Atbildētāja rakstiski solījumi prasītājam saistību izpildē, pat atbildētāja paša sastādīti maksājumu grafiki, kuri vēlāk nav tikti ievēroti;
- 3) Atbildētājs ir izpildījis savas uzņemtās saistības daļēji, kas liecina, ka viņš tās ir atzinis, taču, neceļot nekādus iebildumus, saistības neturpina pildīt. Šādā gadījumā tas liecina, ka atbildētājs izturas negodprātīgi pret savām saistībām, vai arī tam nepietiek aktīvu to

³² Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2010.gada 14.jūlija lēmums lietā Nr.C30047910. Nepublicēts.

izpildei, jebkurš no šīs situācijas variantiem ir prasības nodrošinājuma piemērošanas pamats.

Šis uzskaitītais pierādījumu klāsts nav jāuztver kā galīgs, tas tikai dod ieskatu virzienā, kāda veida pierādījumiem būtu jāpievērš paaugstināta vērība, izskatot jautājumus par prasības nodrošinājuma piemērošanu. Šādā veidā tiktu atvieglots uz prasītāju gulstošais pierādīšanas pienākums, tai pat laikā tas nepieļautu prasības nodrošinājuma piemērošanu nepamatoti un jebkurā situācijā.

Kā piemēru tiesu dažādajai pieejai prasītāju sniegtajiem pierādījumiem, autors vēlas norādīt tiesas lēmumu, ar kuru noraidīja prasības nodrošinājumu, lai gan autors uzskata, ka šajā pieteikumā bija visi šajā nodaļā norādītie nepieciešamie priekšnoteikumi un pierādījumi, lai prasība tiktu nodrošināta.

Lietas būtība bija sekojoša:

SIA K. vērsās Jūrmalas pilsētas tiesā ar prasību pret fizisku personu S.R. par zaudējumu piedziņu un ar pieteikumu šo prasību nodrošināt. Persona S.R. bez attiecīga tam pilnvarojuma pieņēma SIA K. darbinieku, pēc saviem ieskatiem tam noteica darba algu, kura tam tika arī nepamatoti izmaksāta. SIA K. valdes loceklis, uzzinot situāciju, ka S.R., nebūdam tam pilnvarots, ir uzņēmuma vārdā pieņēmis darbinieku un tam noteicis neadekvātu atalgojumu, S.R. atbrīvoja no darba pienākumiem.

Tika konstatēts un aprēķināts SIA K. nodarīto zaudējumu apmērs un sagatavota prasība tiesai. Papildus sagatavots pieteikums par prasības nodrošināšanu, un kā pamatojums nepieciešamībai nodrošināt prasību tika norādīti sekojoši pierādījumi:

- 1) ar S.R. ir pārtrauktas darba tiesiskās attiecības, līdz ar ko tas zaudē ikmēneša ienākumus;
 - 2) S.R. ir atsavinājis sev piederošās kapitāla daļas;
 - 3) S.R. ir uzdāvinājis savas citā uzņēmumā piederošās kapitāla daļas savai sievai;
 - 4) S.R. ir neizpildītas parādsaistības pret A/S Swedbank par kopējo summu EUR 1 037 221.16;
 - 5) Pret S.R. celta prasība Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas tiesā par zaudējumu piedziņu LVL 9000 apmērā;
 - 6) Pret S.R. celta prasība Jūrmalas pilsētas tiesā par parāda piedziņu LVL 149 52.20 apmērā;
- Visi šie augstāk norādītie pierādījumi tika pamatoti ar attiecīgiem dokumentiem.

Neraugoties uz to, 2010.gada 13.aprīlī Jūrmalas pilsētas tiesa pieņēma lēmumu Nr.C17088810³³, ar kuru nolēma noraidīt SIA K. pieteikumu par prasības nodrošināšanu pret S.R

Tiesa savā lēmumā norāda, ka SIA K. prasībai ir neapšaubāmi mantisks raksturs, jo prasības priekšmets ir zaudējumu piedziņa, tādējādi prasības nodrošināšana šajā gadījumā ir pieļaujama. Tomēr lietā neesot pamata uzskatam, ka tiesas sprieduma izpilde lietā varētu būt apgrūtināta.

No Civilprocesa likuma 137.panta pirmās daļas izriet, ka lēmumu par prasības nodrošināšanu var pieņemt pēc pieteicēja motivēta lūguma, un motīvi prasības nodrošināšanas nepieciešamībai vērtējami Civilprocesa likuma 137.panta kontekstā. Proti, vai tie var būt par pamatu uzskatam, ka tiesas sprieduma izpilde lietā par naudas summas piedziņu nākotnē var būt apgrūtināta vai pat neiespējama. Tas nozīmē, ka ne jebkurš apstāklis var būt par pamatu prasības nodrošinājuma piemērošanai, bet tikai tāds apstāklis, kas kopumā rada pamatotu pārliecību, ka tiesas sprieduma izpilde nākotnē tiks apgrūtināta vai kļūs neiespējama.

Tiesa ir secinājusi, ka šie seši pieteicēja norādītie motīvi nav pietiekami, lai nodrošinātu prasību. Autoram rodas retorisks jautājums, vai tas apstāklis, ka atbildētājs atbrīvojas no saviem aktīviem, nestrādā algotu darbu, kuram ir vairāk nekā EUR 1 000 000 parādsaistības, un pret kuru ir uzsāktas vairākas tiesvedības par parāda un zaudējumu piedziņu, nav pamats šaubām par sprieduma izpildes iespējamību? Acīmredzot, ne Jūrmalas pilsētas tiesai, kas pieņēma šo lēmumu.

3.4.Prasības nodrošināšanas līdzekļi

Civilprocesa likuma 137.panta pirmā daļa nosaka, ka pieteikumā par prasības nodrošināšanu norādāms prasības nodrošinājuma līdzeklis. Civilprocesa likuma 138.pantā paredzēti septiņi prasības nodrošinājuma līdzekļi, tie ir - atbildētājam piederošas kustamas mantas un skaidras naudas apķīlāšana; aizlieguma atzīmes ierakstīšana attiecīgās kustamas mantas reģistrā vai citā publiskā reģistrā; prasības nodrošināšanas atzīmes ierakstīšana zemesgrāmatā vai kuģu reģistrā; kuģa arests; aizliegums atbildētājam veikt noteiktas darbības; to maksājumu apķīlāšana, kuri pienākas no trešajām personām, tajā skaitā naudas līdzekļi kredītiestādēs un citās finanšu institūcijās; izpildu darbības atlikšana (arī aizliegums tiesu

³³ Jūrmalas pilsētas tiesas 2010.gada 13.aprīļa lēmums Nr.C17088810. Nepublicēts.

izpildītājam nodot naudu vai mantu piedzinējam vai parādniekam vai mantas pārdošanas apturēšana).

Civilprocesa likuma 138.pantā dotais prasības nodrošinājuma līdzekļu uzskaitījums ir pilnīgs, kas nozīmē, ka citi prasības nodrošinājuma līdzekļi nav pieļaujami.³⁴

Tāpat augstāk minētajā Civilprocesa likuma pantā ir regulēts, kādi prasības nodrošinājuma līdzekļi ir piemērojami atkarībā no prasības priekšmeta. Salīdzinot šo regulējumu ar to civilprocesuālo regulējumu, kas bija spēkā agrāk un kurš bija nostiprināts 1938.gada Civilprocesa likuma 703.pantā, līdz mūsdienām nav izdzīvojuši tādi personiska rakstura prasības nodrošinājuma līdzekļi kā – galvojumu pieņemšana un paraksta ņemšana no atbildētāja, ka viņš neatstās savu dzīves vai pagaidu uzturēšanās vietu.

Toreiz galvojumu pie tiesas deva trešā persona, kas solījās nomaksāt prasītājam summu, kas viņam pienāktos no atbildētāja, ja tiesa apmierinātu viņa prasību, bet parādnieks to nesamaksātu. Galvinieks tika nopratināts par viņa mantu, ienākumiem, dzīves vietu, amatu. Tāpat likums ierobežoja to personu loku, kas var būt par galvotājiem. Savukārt parakstu par dzīves vietas nemainīšanu tiesai deva atbildētājs. To piemēroja tikai gadījumos, kad prasību nevarēja nodrošināt citādā veidā un tas aizliedza atbildētājam atstāt savu līdzšinējo dzīves vietu.³⁵ Kā jau minēts šāda rakstura prasības nodrošinājuma līdzekļi pašreizējā Civilprocesa likumā nav paredzēti.

Civilprocesa likuma 138.panta devītā daļa, pieļauj piemērot vienlaikus vairākus prasības nodrošinājuma līdzekļus, ko pēc prasītāja lūguma tiesas bieži apmierina. Tā, piemēram, Siguldas tiesa, izskatot SIA „E” prasību par prasības nodrošinājumu pret SIA „Acc” savā 2011.gada 19.aprīļa lēmumā civillietā Nr. C35090211³⁶, nolēma nodrošināt prasītāja SIA „E” prasību pret atbildētāju SIA „Acc”, apķīlājot SIA „Acc” piederošo kustamu mantu un skaidru naudu, tāpat apķīlājot SIA „Acc” tos maksājumus, kuri tam pienākas no trešajām personām, tai skaitā naudas līdzekļus kredītiestādēs un citās finanšu institūcijās.

Būtu jāatzīmē, ka ne visos tajos gadījumos, kad prasītājs lūdz piemērot vairākus prasības nodrošinājuma līdzekļus vienlaicīgi, tiesas šādu pieteikumu apmierinās. Prasības nodrošinājuma institūta mērķis ir nodrošināt iespējamā tiesas sprieduma izpildi, bet nekādā gadījumā paralizēt

³⁴ Prof. Torgāns K., Dudelis M. Civilprocesa likuma komentāri .Trešais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006.g., 228. lpp..

³⁵ Civilprocesa likums, Senators F.Konradi, Tiesu palātas Civildepartamenta priekšsēdētājs T.Zvejnieks u c., Rīgā, Valsts tipogrāfijas izdevums 1939.g., 740.p, 516.lpp.

³⁶ Siguldas tiesas 2011.gada 19.aprīļa lēmums civillietā Nr. C35090211. Npublicēts.

atbildētāja saimniecisko darbību. Vairāku prasības nodrošinājuma līdzekļu vienlaicīga pielietošana var būt ar gluži pretēju efektu gan prasītājam, gan atbildētājam.

Sava viedokļa apstiprinājumu autors rod arī tiesu praksē, tā Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesa 2009.gada 9.oktobra lēmumā civillietā Nr.C232330809 ³⁷ SIA „B” prasībā pret SIA „MS” un OU „CG” norāda, ka no pieteikumā norādītajiem apstākļiem un pievienotajiem materiāliem redzams, ka prasītājam ir pamats šaubīties par iespējamā sprieduma izpildi (...), taču, ņemot vērā prasības summu, un ievērojot to, ka visu pieteikumā norādīto nodrošinājuma līdzekļu piemērošana var radīt nopietnus šķēršļus atbildētāja saimnieciskajai darbībai, tiesnesis uzskata, ka to maksājumu apķīlāšana, kuri atbildētājam pienākas no trešajām personām, tai skaitā naudas līdzekļi kredītiestādēs un citās finanšu institūcijās, pietiekami nodrošinās prasītāja prasību, un nav nepieciešams piemērot papildus nodrošinājuma līdzekļus.

Tāpat Rīgas apgabaltiesas Civillietu kolēģija 2010.gada 22.februārī izskatot SIA „B” blakus sūdzību par Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 2009.gada 6. novembra lēmumu civillietā Nr. 32330809 ³⁸, atzinusi, ka visu prasītāja pieprasīto prasības nodrošinājuma līdzekļu piemērošana var radīt nopietnu šķēršļus atbildētāja saimnieciskajai darbībai un novest to līdz maksātnespējai, kas nav prasības nodrošinājuma mērķis.

Autors secina, ka tiesai rūpīgi jāizvērtē tas, vai patiešām, konkrētajā lietā ir nepieciešami tik būtiski atbildētāja tiesību ierobežojumi, piemērojot vairākus prasības nodrošinājuma līdzekļus vienlaicīgi. Situācija, kad realizējas vairāku prasības nodrošinājumu līdzekļu vienlaicīga piemērošana, var radīt draudus atbildētāja saimnieciskajai darbībai vai pat to paralizēt. Var pat veidoties situācija, kad prasības nodrošinājuma nesamērīga pielietošana noved atbildētāju līdz reālam maksātnespējas stāvoklim. Šāds situācijas scenārijs ir pavisam reāls un nekādā gadījumā nevar būt prasības nodrošinājuma piemērošanas mērķis.

Lai no tā izvairītos, tiesām rūpīgi jāvērtē tie pierādījumi, ko iesniedzis atbildētājs, ka arī uzmanība jāpievērš atbildētāja saimnieciskās darbības specifikai, izvēloties no lūgtajiem prasības nodrošinājuma līdzekļiem to līdzekli, kurš vis reālāk nodrošinātu prasību, tai pat laikā neapdraudētu atbildētāju. Tiesām jārikojas saskaņā ar samērīguma principu izsverot, kāds ir prasītāja ieguvums un kāds ir atbildētāja apdraudējums.

³⁷ Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 2009.gada 9.oktobra lēmums civillietā Nr.C232330809. Npublicēts.

³⁸ Rīgas apgabaltiesas Civillietu kolēģijas 2010.gada 22.februāra lēmums civillietā Nr. 32330809. Npublicēts.

4. PRASĪBAS NODROŠINĀJUMA JAUTĀJUMA IZSKATĪŠANA UN IZPILDE

Civilprocesa likuma 140.pants nosaka kārtību, kādā notiek jautājuma par prasības nodrošinājuma izskatīšana. Autors darba ietvaros vēlētos izcelt Civilprocesa likuma 140.panta pirmo daļu, kura nosaka, ka pieteikumu par prasības nodrošinājumu tiesa vai tiesnesis izlemj ne vēlāk kā nākamajā dienā pēc lietas ierosināšanas, iepriekš nepaziņojot atbildētājam un citiem lietas dalībniekiem.

Šajā Civilprocesa likuma normā ietvertas divas būtiskas norādes:

1. Tiesai ir noteikts īpašs termiņš jautājuma izlemšanai, kas saistīts ar prasības nodrošināšanu. Tātad, pie jebkuriem nosacījumiem, tiesai pieteikums ir jāizlemj nekavējoties;
2. Jautājuma par prasības nodrošinājumu izlemšanas gaitā tiesa nepaziņo un neaicina atbildētāju vai citus lietas dalībniekus.

Būtiski atzīmēt, ka Civilprocesa likuma 137. pants satur vispārinātus norādījumus par to, kad var tikt apmierināts pieteikums par prasības nodrošināšanu. Tiesai rūpīgi jāizanalizē prasītāja iesniegtās ziņas un pieprasītie nodrošinājuma līdzekļi. Tā kā prasības nodrošinājums, no prasītāja skatu punkta, pēc savas būtības ir steidzamā kārtā piemērojams institūts, jo atbildētājs, kuru katru brīdi taisās padarīt par neiespējamu sprieduma izpildi, tad likumdevējs ir uzskatījis, ka šādi jautājumi izskatāmi ne vēlāk kā nākamajā dienā pēc lietas ierosināšanas.

Civilprocesa likuma 9. pantā ir nostiprināts pušu līdztiesības princips, kas nosaka, ka pusēm ir vienlīdzīgas procesuālās tiesības un tiesai jānodrošina pusēm vienādas iespējas izmantot tām piešķirtās tiesības savu interešu aizsardzībai. Savukārt Civilprocesa likuma 10. pantā ir minēts tāds civilprocesuāls pamatprincips, kā sacīkstes princips. Tas nosaka, ka puses realizē savas procesuālās tiesības sacīkstes formā. Sacīkstes notiek pusēm dodot paskaidrojumus, iesniedzot pierādījumus, tiesai adresētus pieteikumus, piedaloties liecinieku un ekspertu nopratināšanā, citu pierādījumu pārbaudē un novērtēšanā.

Zvērinātas advokātes V. Jarkinas publikācija laikrakstā „Jurista Vārds”, ir norādīts, ka vispārējs noteikums ir, ka, izlemjot jautājumu par prasības nodrošināšanu, tiesa pamatojas uz prasītāja motivētā pieteikumā norādītajiem argumentiem un iesniegtajiem pierādījumiem, ja tādi ir iesniegti. CPL neparedz lēmuma prasības nodrošinājuma izlemšanas brīdī atbildētājam tiesības celt iebildumus pret prasītāja pieteikumu par prasības nodrošināšanu un iesniegt savus

pierādījumus, līdz ar to pilnīgi pamatoti ir atzīt, ka šajā procesa stadijā nevar runāt par pušu līdztiesību.³⁹

Saprotams, ka nebūtu korekti runāt par to, ka šis civilprocesuālais institūts pusēm dotu vienādas iespējas savu interešu aizsardzībai. Atbildētājam, pret kuru tiek izskatīts jautājums par prasības nodrošinājuma piemērošanu, netiek dota iespēja pirms lēmuma pieņemšanas par prasības nodrošināšanu iesniegt paskaidrojumus un pierādījumus par prasības nodrošināšanas nepieciešamību. Autors atzīst, ka likumdevējs, ar mērķi aizsargāt gan prasītāja tiesības uz nodrošinātu tiesvedību, gan pašu iespējamo tiesas spriedumu, ir ierobežojis augstāk minēto principu darbību uz atbildētāju.

Pastāv viedoklis, ka, lai tiktu ievēroti augstāk norādītie tiesību principi, būtu jāatgriežas pie tādas kartības, kāda bija noteikta 1938. gada Civilprocesa likumā, un tieši, ka izlemjot lūgumu par prasības nodrošināšanu, jādod pretējai pusei iespēja sniegt sakarā ar to paskaidrojumus, tātad tā jāaicina uz tiesas sēdi. Autors uzskata, ka atgriešanās pie šādas procesuālās kartības, prasības nodrošinājuma jautājumos, būtu solis atpakaļ prasības nodrošinājuma, kā efektīva un ātra institūta izveidē. Šādā veidā prasības nodrošinājums neatbilstu mūsu ekonomikas un saimnieciskās darbības tempam, tas kļūtu lēns un, tātad, zaudētu savu jēgu un mērķi.

Latvijas PSR Civilprocesa 137. pantā bija noteikts, ka tiesa vai tiesnesis var veikt pasākumus prasības nodrošināšanai pēc to personu lūguma, kas piedalās lietā, vai pēc savas iniciatīvas. Šāds tiesas tiesības ir pretējas mūsdienu tiesiskajai izpratnei par sacīkstes formu civilprocesā un šāda tiesas iejaukšanas pušu attiecībās, mūsdienu civilprocesā nav paredzēta. Taču, jāatzīst, ka samērā līdzīgas tiesības ir noteiktas Civilprocesa likuma 140.panta otrajā daļā, kura nosaka, ka, apmierinot pieteikumu par prasības nodrošināšanu, tiesa vai tiesnesis var uzdot prasītājam nodrošināt zaudējumus, kas atbildētājam varētu rasties sakarā ar prasības nodrošināšanu, iemaksājot noteiktu naudas summu tiesu izpildītāja depozīta kontā. Šādu lēmumu tiesa var pieņemt bez atbildētāja pieteikuma, vadoties tikai no savas iekšējās pārlicības.

Autors secina, ka arī šinī gadījumā likumdevējs ir izdarījis atkāpšanos no Civilprocesa likuma pozitīvizētā sacīkstes principa, taču šoreiz tas ir darīts par labu atbildētāja, kā lietas dalībnieka interesēm.

Prasības nodrošinājums ir procesuālo darbību kopums, ko veic tiesnesis (tiesa), lai garantētu sprieduma savlaicīgu un reālu izpildi.⁴⁰ Ja kādā konkrētā lietā tiesa ir pieņēmusi lēmumu par labu

³⁹ Jarkina V. Prasības nodrošinājuma pamats un nepieciešamie grozījumi Civilprocesa likumā. Jurista Vārds, 2010.gada 5.janvāris, Nr.1, 6.-7.lpp.

⁴⁰ Rozenbergs J, Briģis I., Padomju civilprocesuālās tiesības: Rīga „Zvaigzne“, 1978.g., 122.lpp..

prasītājam, tad secināms, ka prasītājs ir pierādījis apstākli, ka atbildētājs ir negodprātīgs vai tas var atsavināt savu mantu vai kā citādi izvairīties no sprieduma izpildes, tātad, vērtējot visus apstākļus, ir atzīstams, ka steidzīgi neveicot prasības nodrošināšanas pasākumus, sprieduma izpilde lietā varētu kļūt apgrūtināta vai neiespējama.

Augstāk minēto apstākļu dēļ ir svarīgi prasības nodrošināšanas procesā tiesas pieņemta lēmuma ātra un operatīva izpilde. To arī nodrošina civilprocesā paredzētā kārtība. Civilprocesa likuma 142. panta 1. daļa nosaka, ka lēmums par prasības nodrošināšanu (140.panta pirmā daļa) un lēmums par prasības nodrošinājuma atcelšanu (140.panta piektā daļa) izpildāms nekavējoties pēc tā pieņemšanas. Tiesas lēmuma izpildi jāveic tiesu izpildītājiem vai retākos gadījumos pašam prasītājam.

Civilprocesa likuma 142. panta trešā daļa nosaka, ka prasībās, kas nodrošinātas ar nekustamo īpašumu vai kuģi, vai aizlieguma atzīmes ierakstīšanu kustamas mantas reģistrā vai citā publiskā reģistrā, tiesa izsniedz prasītājam attiecīgā lēmuma norakstu ar uzrakstu, ka šis lēmuma noraksts izsniegts atzīmes ierakstīšanai zemesgrāmatā, kustamas mantas reģistrā vai citā attiecīgā publiskā reģistrā, bet kuģa aresta gadījumā – kuģa aizturēšanai ostā. Šajā pantā uzskaitītās darbības varētu uzskatīt, ka veic pats prasītājs. Šajā pantā neminētus tiesas lēmumus par prasības nodrošināšanu izpilda tiesu izpildītāji. Tiesa pēc lēmuma pieņemšanas izdod attiecīgu izpildu rakstu, kuru prasītājs iesniedz tiesu izpildītājiem izpildu lietvedības uzsākšanai. Pēc tiesas lēmuma par prasības nodrošināšanu atbildētājam piederošās kustamas mantas un naudas līdzekļu apķīlāšana notiek saskaņā ar Civilprocesa likuma 71. nodaļas noteikumiem.

5.PRASĪBAS NODROŠINĀJUMA DIVEJĀDĀ DABA

5.1. Atbildētāja tiesības pie prasības nodrošinājuma

Vispusīgi apskatot prasības nodrošinājuma institūtu, varam saskatīt, cik svarīgas civiltiesiskas tiesības garants tajā ir ietverts. Varētu domāt, ka, ja ir iesniegts pieteikums par prasības nodrošinājumu, šajā pieteikumā ir ietverti argumenti par apstākļiem, kas varētu apdraudēt iespējamā sprieduma izpildi, pie tam tiesa ir vērtējusi šos argumentus un ir atzinusi šī nodrošinājuma nepieciešamību konkrētajā lietā, un prasītājam ir izdevies šo prasību arī reāli nodrošināt, tad neviļus tas liek domāt, ka prasītāja ar tiesas nolēmumu garantēto civilprocesuālo tiesību nekas vairs neapdraud. Vēl jo vairāk, Civilprocesa likuma 141.panta pirmā daļa nosaka, ka par šā likuma 140.panta trešajā daļā minēto lēmumu un lēmumu, ar kuru noraidīts pieteikums par prasības nodrošināšanu, var iesniegt blakus sūdzību. Šā likuma 140.panta otrajā daļā minētajā gadījumā blakus sūdzību var iesniegt par tiesas lēmumu daļā, ar kuru prasītājam uzdots nodrošināt zaudējumus. Secināms, ka Civilprocesa likums nepieļauj atbildētajam pārsūdzēt lēmumu par prasības nodrošinājumu, nedz tādu, kas pieņemts Civilprocesa likuma 137.panta kārtībā, nedz 139.panta kārtībā. Tātad secināms, ka pirmās instances lēmums ir galīgs un nav pārsūdzams.

Daudzos gadījumos šāda civilprocesa norma izraisīja diskusiju par to, vai tā neierobežo atbildētāja tiesības uz pušu procesuālo vienlīdzību civilprocesā.

Ar 2010.gada 1.aprīli stājies spēkā LR Satversmes tiesas 2010.gada 30.marta spriedums lietā Nr.2009-85-01 "Par Civilprocesa likuma 141.panta pirmās daļas, ciktāl tā nepārsniedz tiesības iesniegt blakus sūdzību par lēmumu, ar ko apmierināts pieteikums par prasības nodrošināšanu, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91., 92., un 105.pantam" 20.2. punktā norādīts, ka prasītājs un atbildētājs tiesas procesā, kurā tiek lemts par prasības nodrošināšanu, tiek nostādīti nevienlīdzīgā situācijā. Tādejādi tiek ierobežota procesuālo tiesību vienlīdzība, kas ietilpst tiesību uz taisnīgu tiesu saturā. Pamatojoties uz augstāk minēto, Satversmes tiesa nosprieda atzīt Civilprocesa likuma 141. panta pirmo daļu, ciktāl tā neparedz tiesības iesniegt blakus sūdzību, par lēmumu, ar ko apmierināts pieteikums par prasības nodrošināšanu, vai

lēmumu, ar ko noraidīts pieteikums par prasības nodrošinājuma atcelšanu, par neatbilstošu LR Satversmes 92. pantam.⁴¹

Līdz brīdim, kad Saeima izdarīs grozījumus normatīvajā regulējumā, ir spēkā Civilprocesa likuma 141. panta pirmā daļa 2006. gada 14. decembra redakcijā, ciktāl tā paredz atbildētājam tiesības iesniegt blakus sūdzību par lēmumu, ar kuru tiesa ir atteikusies atcelt prasības nodrošinājumu.

Autors uzskata, ka šāda Satversmes tiesas atziņa, ka atbildētājam ir jādod tiesības atjaunot savu tiesisko stāvokli, ja viņš uzskata un ir spējīgs pierādīt, ka prasības nodrošinājums lietā nav nepieciešams, ir uzskatāma par pareizu. No 2010.gada 1. aprīļa atbildētājs var vērsties ar blakus sūdzību augstāka līmeņa tiesā, lai tiktu no jauna vērtēti prasītāja argumenti un, vai tie ir bijuši pietiekami, lai konkrētajā lietā piemērotu prasības nodrošinājumu. Tāpat autors uzskata, ka ar šādu Satversmes tiesas lēmumu, varētu teikt, tiek atspēkots sacīkstes principa un pušu līdztiesības principa ierobežojums.

Kā pēdējais, Civilprocesa likuma 19.nodaļā ietverts pants, kas paredz atbildētājam tiesību prasīt ar prasības nodrošināšanu radīto zaudējumu atlīdzināšanu. Civilprocesa likuma 143.pants nosaka, ka atbildētājs ir tiesīgs prasīt atlīdzību par zaudējumiem, kas viņam radušies sakarā ar prasības nodrošināšanu, ja pret viņu celtā prasība ir noraidīta.

To, ka šādām atbildētāja tiesībām ir jābūt, autors uzskata, ka neapstrīdēs neviens, taču, cik efektīvi vai neefektīvi darbojas šādas atbildētāja tiesības?

Atbildētājam prasība par zaudējumu atlīdzību, kas tam radusies no nepamatoti piemērota prasības nodrošinājuma, jāceļ vispārējā kārtībā, pēc tam, kad noraidīta pati prasība, kā to paredz Civilprocesa likums. Taču autors nevar atzīt, ka šāda atbildētāja tiesība būtu efektīva. No brīža, kad prasība nodrošināta, līdz tam brīdim, kad spriedums par prasības noraidīšanu stājās spēkā, civillietā var paiet pat vairāki gadi. Klāt pieskaitāms laika periods, kamēr atbildētājs sagatavo un iesniedz tiesā prasību par pašu zaudējumu atlīdzību, tāpat, bet ne mazāk svarīgi, jāreķinās ar jaunierosinātās lietas izskatīšanas laiku. Šādā veidā kopā sanāk ilglaicīgs periods. Atbildētājam ir nodarīti zaudējumi, piemēram, uz vairākiem gadiem tiek apķīlāti ievērojami naudas līdzekļi, kurus nevar ieguldīt peļņas gūšanai vai tiek liegts brīvi rīkoties ar savu nekustamo īpašumu un nav noslēgts kāds darījums ar nekustamo īpašumu.

⁴¹ LR Satversmes tiesas. 2010.gada 30.marta spriedums "Par Civilprocesa likuma 141.panta pirmās daļas, ciktāl tā nepārsniedz tiesības iesniegt blakus sūdzību par lēmumu, ar ko apmierināts pieteikums par prasības nodrošināšanu, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91., 92., un 105.pantam". Latvijas vēstnesis, 2010. 1.aprīlis, nr.53.

Tāpat Atbildētājam, jebkurā gadījumā būs pienākums pierādīt radušos zaudējumus, kas, paejot ilgam laikam, ne vienmēr ir viegli izdarāms. Ne mazāk nozīmīgs ir apstākļi, ka atbildētājam būs jāmaksā valsts nodeva un orientējoši jātiesājas vairāki gadi. Vai tas ir samērīgi un taisnīgi? Autors uzskata, ka nē.

Protams, šāda atbildētāja tiesība ir pamatota, taču rēķinoties ar tās neefektivitāti, tiesām lemjot par prasības nodrošināšanu, būtu jāvērtē pašas prasības apmierināšanas pirmsšķietamība un tiesiski objektīvais mērķis.

Sava viedokļa apstiprinājumu autors atrod arī 2008.gada 17. jūnija laikraksta „Jurista Vārds” publicētā E.Čakstes – Rāznas un D.Škutāna rakstā „Prasības nodrošinājuma bīstamā daba likumā un tiesu praksē”, kurā norādīts, ka prasītāja pieteikuma par prasības nodrošināšanu izvērtēšanai ir par maz, ka prasībai ir mantisks raksturs un ka pieteikums par prasības nodrošināšanu ir motivēts. Papildus tiesai ir jākonstatē, ka prasības apmierināšanas iespējamība ir pirmsšķietami par tās noraidīšanas iespējamību, un šajā sakarā tiesai ir jāizvērtē arī prasītāja materiālo tiesību, kā arī prasības formāli juridiskais pamatojums.⁴²

Veicot šādas darbības tiesa rūpētos par atbildētāja tiesībām daudz vairāk, nekā to spēj darīt pats atbildētājs pārsūdzot lēmumu, ar kuru prasība nodrošināta, vai attiecīgi ceļot prasību par zaudējumu piedziņu pēc tam, kad prasība noraidīta.

5.2. Prasības nodrošinājuma bīstamība

2009.gada 5. maija laikrakstā „Jurista Vārds” E. Brieža rakstā pausts viedoklis, ka prasības nodrošinājuma institūta jēga ir aizsargāt prasītāja tiesisko interesi, ka lietā iespējamo galīgo spriedumu faktiski būs iespējams izpildīt, t.i., ka prasītājs reāli varēs gūt materiālu gandarījumu kā kompensāciju par to, ka ir noticis prasītāja tiesību aizskārums.⁴³

Bieži vien prasības nodrošinājuma institūts netiek pielietots pēc tā nozīmes un tās domas, ko likumdevējs ir paredzējis, to ietverot Civilprocesa likumā. Aizvien biežāk nākas dzirdēt, ka prasības nodrošinājums tiek izmantots kā līdzeklis, lai ietekmētu kādu personu, turklāt viss notiek šķietami likumīgi. Autors secina, ka par pamatu ņemot tos apstākļus, ko pašlaik vērtē tiesas, prasības nodrošinājumu pret atbildētāju ir spējīgs panākt katrs, kaut nedaudz pieredzējis

⁴² Škutāns D, Čakste-Rāzna E. Prasības nodrošinājuma bīstamā daba likumā un tiesu praksē . Jurista Vārds, 2008.g.17.jūnijs, nr.23 [atsauce 20.05.2011]. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/?menu=doc&id=176824>

⁴³ Briedis E. Par prasības nodrošinājuma pamatu. Jurista Vārds. 2008.gada 22.aprīlis, nr.16 [atsauce 15.05.2011]. Pieejams:http://www.sorainen.com/UserFiles/File/Publications/article.regarding_basis_for_securing_a_claim.2008_04_22.edgarsb.jurista_vards.lv.pdf

prasītājs. Tiesas nevērtē prasības formālo pamatojumu, un dažas pat neprasa no prasītājiem pierādījumus, tam apstāklim, ka sprieduma izpilde lietā varētu kļūt apgrūtināta vai neiespējama.

Kā konstatēts, prasības nodrošinājums pēc būtības ir kādu atbildētāja tiesību ierobežošana ar mērķi, lai atbildētājam nebūtu iespējas, piemēram, rīkojoties negodprātīgi, izvairīties no tiesas sprieduma izpildes. Apskatot prasības nodrošinājuma institūtu daudz tiek runāts par atbildētāja civilprocesuālā pienākuma apziņu, labo ticību, kādā pildāmas saistības un godprātīgumu. Šajā visā procesā tiek piemirsts par iespējamā prasītāja raksturojošajām īpašībām.

Prasītājs vienmēr ir ieinteresēts savas prasības apmierinājumu saņemt pēc iespējas ātrāk un pēc iespējas lielākā apmērā, tāpat nereti, kad tiesā tiek celta prasība strīds no juridiska konflikta ir pāraudzis jau dziļi personiskā, šo iemeslu dēļ ir jāreķinās arī ar prasītāju iespējamajām negodprātībām. Tāpat prasītāja negodprātīgās rīcības var izpausties, kā pilnīgi nepamatotu prasību celšana tiesā ar mērķi panākt prasības nodrošinājumu, jo kā minēts, prasītāji ir labi informēti, ka formāli juridisko pamatojumu tiesas nevērtēs.

Sava viedokļa pamatojumu autors rod arī laikrakstā „Jurista Vārds” publicētā rakstā „Prasības nodrošinājuma bīstamā daba likumā un tiesu praksē”, kura autori norāda, ka Latvijas tiesās ir ievērojams frivolu prasību īpatsvars, kas noved arī pie prasības nodrošinājumiem šādās prasībās.⁴⁴

Nesamērīgi pielietots prasības nodrošinājums var ne tikai ietekmēt atbildētāju, tas to var pat novest līdz maksātnespējai un pat burtiski iznīcināt.

Lai saprastu cik efektīvi un tai pat laikā bīstami darbojas prasības nodrošinājums, modelēsim situāciju, kurā prasītājs ir cēlis prasību par pamatparāda 1000,- LVL apmērā un nesamērīgi liela līgumsoda piedziņu - 30000,- LVL apmērā. Prasītājam iesniedzot lūgumu par prasības nodrošinājumu, tiesa, saskaņā ar Civilprocesa likuma 138.panta astoto daļu, lēmumā norādīs summu, līdz kurai sniedzas nodrošinājums. Tā kā šajā strīda stadijā tiesai nav tiesības lemt nedz par prasības pamatojumu, nedz par tā summu, tad, ja tiesa atzīst, ka ir pamats nodrošināt prasību, tā prasības nodrošinājumu piemēros visas prasības summas apmērā, tas ir 31 000,- LVL apmērā. Kā darbā jau secināts, prasītājs var lūgt piemērot vienlaicīgi vairākus prasības nodrošinājuma līdzekļus, kas piemēroti vienlaicīgi, pie tam, ja tie piemēroti visas prasības summas apmērā, tie atbildētājam var radīt tādas finansiālas grūtības, kas tam var liegt izmantot pat savas procesuālās tiesības.

⁴⁴Škutāns D, Čakste-Rāzna E. Prasības nodrošinājuma bīstamā daba likumā un tiesu praksē. Jurista Vārds, 2008.g.17.jūnijs, nr.23 [atsauce 20.05.2011]. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/?menu=doc&id=176824>

Ja atbildētājs nav apmierināts ar tiesas pieņemto lēmumu, tas var pārsūdzēt tiesas lēmumu par prasības nodrošinājumu. Atbildētājam nolemjot pārsūdzēt tiesas lēmumu, tam par blakus sūdzības iesniegšanu tiesā būs jāmaksā valsts nodeva saskaņā ar civilprocesa likumu, tāpat atbildētājs var būt spiests griezties pēc juridiskās palīdzības. Šo darbību veikšanai ir nepieciešami finansiālie līdzekļi, kuri atbildētājam var nebūt pieejami, tā kā jau minētā prasības nodrošinājuma ietvarā ir apķīlāti visi Atbildētāja uzkrājumi finanšu iestādēs.

Vienīgais risinājums kā atgūt savu iepriekšējo tiesisko stāvokli, ir vienoties ar prasītāju, taču šis process var būt sarežģīts. Kā zināms izlīgums civilprocesā ir abu pušu kompromiss, taču prasītājam, kurš prasības nodrošinājuma rezultātā ir sajutis varas grožus savās rokās, var būt cits uzskatu par kompromisu nekā atbildētājam. Tāpēc atbildētājs, cīnoties par savu izdzīvošanu, var būt spiests piekrist acīm redzami netaisnīgiem noteikumiem par tiesvedības izbeigšanu. Turklāt atbildētājam piekrītot prasītāja nosacījumiem, tam jāatsakās no iespējas izteikt iebildumus pēc lietas būtības.

Protams, kā pretargumentu var norādīt Civilprocesa likuma 143.pantu, kurš dod tiesības atbildētājam prasīt atlīdzību par zaudējumiem, kas viņam radušies sakarā ar prasības nodrošināšanu, ja pret viņu celtā prasība ir noraidīta kā nepamatota. Lai arī šāda tiesība prasīt atlīdzību par zaudējumiem atbildētājam ir paredzēta, kā jau autors secinājis, tā ir neefektīva. Uzsāktā tiesvedība, kuras ietvaros ir nodrošināta prasība, var ilgt pat vairākus gadus. Tas nozīmē, ka tiesības prasīt zaudējumu atlīdzību pēc sprieduma stāšanās spēkā var notikt pēc diviem, trim vai pat pieciem gadiem. Turklāt tiesvedībā, kurā atbildētājs var prasīt no prasītāja zaudējumu atlīdzību, kas tam radušies sakarā ar piemēroto prasības nodrošinājumu, netiek pārbaudīta prasības nodrošinājuma atbilstība tiesību normām.

Visu augstāk minēto situāciju varētu atrisināt, ja tiesa, pieņemot lēmumu par prasības nodrošinājumu, uzliktu par pienākumu prasītājam nodrošināt zaudējumus, kas atbildētājam varētu rasties sakarā ar prasības nodrošināšanu.

Apskatot laikrakstā „Jurista Vārds” publicēto D.Škutāna un E.Čakstes-Rāznas rakstu, kurā teikts: „Kad CPL 140 pantā tika ieviesta tiesību norma, kas tiesai piešķir tiesības uzdot prasītājam nodrošināt zaudējumus, kas atbildētājam varētu rasties sakarā ar prasības nodrošināšanu, iemaksājot noteiktu naudas summu tiesu izpildītāju depozīta kontā, tika cerēts, ka šī tiesību norma tiks plaši pielietota praksē, atturot prasītājus no kāres apķīlāt atbildētāju mantu apšaubāmas prasības. Diemžēl praksē ir pierādījies, ka cerības nav attaisnojušās, jo tiesas ļoti reti uzdod prasītājam nodrošināt iespējamus zaudējumus. Mūsaprāt, būtu ļoti nopietni jāapsver, vai

nebūtu jāievieš prakse, kurā, ja vien prasītāju nav pamats atbrīvot no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos, prasītājam automātiski būtu uzdodams nodrošināt iespējamus zaudējumus, ko atbildētajam varētu radīt prasības nodrošinājums.”⁴⁵

Autors nevar pilnībā piekrist šai atziņai, jo tas padarītu prasības nodrošinājumu tikai par privilēģēto un bagāto prasītāju priekšrocību.

Autors atzīs, ka varbūt tiesas patiešām šo savu tiesību neizlieto pietiekami bieži, tāpat jāatzīst, ka šāda kārtība patiešām atrisinātu daudzus problēmjautājumus saistībā ar prasības nodrošinājumu. Prasītāji cītīgāk izvērtētu savu prasību objektivitāti, un uzskatu, ka daudz retākos gadījumos lūgtu nodrošināt prasību. Taču tie prasītāji, kuriem būtu finansiālas grūtības, iespējams, ka tieši dēļ tās neizpildītās saistības, par ko tiek celta arī pati prasība, nevarētu atļauties šādu tiesību, jo vienkārši to mantiskais stāvoklis neļautu tiem iemaksāt tiesu izpildītāja kontā tiesas noteikto naudas summu.

Vai likumdevējs var pieņemt civilprocesuālu tiesību, ko izlietot var tikai tie prasītāji, kas apveltīti ar lieliem naudas summu uzkrājumiem un ir tos, iespējams pat uz vairākiem gadiem, gatavi iesaldēt tiesu izpildītāju depozītkontā. Kaut gan autors atzīst, ka šāda kārtība atrisinātu iespējami daudzas problēmas, tā nebūtu gluži korekta.

Kā redzams no augstāk atspoguļotās teorētiskās situācijas, kura pavisam noteikti ir reāli iespējama tiesu praksē, tad labi redzama prasības nodrošinājuma otra puse, kas nekādā veidā nesakrīt ar prasības nodrošinājuma mērķi.

Pamatojoties uz veikto analīzi, un autora secinājumu, ka prasības nodrošinājums var darboties gan kā civilprocesuāls prasītāja tiesību aizsardzības līdzeklis, gan ierocis šī paša prasītāja rokās. Ar šādu ieroci apveltīts pietiekami pieredzējis un meistarīgs prasītājs ir spējīgs pilnībā paralizēt atbildētāja darbību.

Kā piemēru, autors darbā norāda un analizē Rīgas Apgabaltiesas Civillietu kolēģijas lēmumu Nr.C0489509, ar kuru tika nodrošināta prasība pret fizisku personu A.P. un juridisku personu K.O. Lietas būtības izklāsts:

Starp SIA S.Līzings un SIA K.A. tika noslēgts līzings līgums, pamatojoties uz kuru SIA S.Līzings nodeva SIA K.A. ražošanas iekārtu. SIA K.O. uzzinot, ka līzings līgums ar SIA K.A. ir laužts, izrādīja interesi par šo līzings iekārtu. Paralēli sarunās ar SIA K.O, SIA S.Līzings radās problēmas ar līzings iekārtas pārņemšanu no SIA K.A. SIA S.Līzings vairākkārtīgi mēģinājumi

⁴⁵ Škutāns D, Čakste-Rāzna E. Prasības nodrošinājuma bīstamā daba likumā un tiesu praksē . Jurista Vārds, 2008.g.17.jūnijs, nr.23 [atsauce 20.05.2011]. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/?menu=doc&id=176824>

atgūt līzings iekārtu noveda pie tā, ka 2009.gada 22.decembrī SIA S.Līzings vērsās Rīgas apgabaltiesā ar prasības pieteikumu par īpašuma tiesību atzīšanu, valdījuma piešķiršanu, zaudējumu LVL 416 401.53 apmērā piedziņu un prasības nodrošināšanu prasības summas apmērā. Uzmanību jau pievērsa apstākļi, ka prasības pieteikumā kā atbildētāji tika norādīti nevis līzings priekšmeta saņēmējs un valdītājs SIA K.A, bet gan SIA K.O un fiziskā persona A.P. A.P. bija SIA K.A prokūrists, kas parakstīja aktu par darba pieņemšanu uzstādot līzings iekārtu.

SIA S.Līzings lūgumā par prasības nodrošināšanu pamato ar sekojošiem argumentiem:

1. SIA K.O ir vērsusies pie SIA S.Līzings ar piedāvājumu pārņemt saistības, kas izriet no līzings līgumu.
2. Persona A.P. bija tā, kura parakstīja SIA K.A. vārdā darba pieņemšanas aktu par līzings iekārtas uzstādīšanu.

Vadoties no šiem apsvērumiem, SIA S.Līzings secina, ka līzings iekārta atrodas pie SIA K.O. un/ vai A.P. turējumā un faktiskā valdījumā, ko arī apgalvojuma formā norāda pieteikumā.

Tiesa izvērtējot SIA S.Līzings augstāk norādītos argumentus un tā secinājumus, pieņēma lēmumu ar kuru SIA S.Līzings pieteikumu par prasības nodrošināšanu apmierināja daļēji, proti:

1. apķīlāja SIA K.O. skaidru naudu, ka arī maksājumus, kuri pienākas no trešajām personām, tajā skaitā naudas līdzekļus kredītiestādēs un citās finansu institūcijās,
2. apķīlāja A.P. skaidru naudu, kā arī maksājumus, kuri pienākas no trešajām personām, tajā skaitā naudas līdzekļus kredītiestādēs un citās finansu institūcijās.

Autors uzskata, ka šajā gadījumā tiesas lēmums pieņemts nepamatoti, un tajā lieliski atspoguļojas nepamatoti un nesamērīgi pielietota prasības nodrošinājuma bīstamā daba, jo prasības nodrošinājums tika vērsti pret personām, kas nav apstrīdēto saistību dalībnieks, proti, pret personām, kurām nav tiesiski saistītas ar prasītāju SIA S. Līzings.

Autors pievienojas uzskatam, ka gadījumos, kad pieņemtais lēmums kaut neizšķirtu strīdu pēc būtības, tomēr būtiski ietekmē kādas puses tiesības, ir obligāti jāvērtē tas, vai šī prasība pirmšķietami pamatota un apmierināma. Tikai gadījumā, ja tiesa konstatē, ka prasības apmierināšanas iespējamība ir pirmšķietami lielāka par tās noraidīšanas iespējamību, prasība var tikt nodrošināta un nodrošinājums var palikt spēkā arī vēlāk, kad tiesai top zināma arī atbildētāja pozīcija pret prasību un to pamatojošiem argumentiem. Pretējā gadījumā prasītājam paveras ceļš rīkoties negodprātīgi, ļaunprātīgi izmantojot dažādus procesuālus līdzekļus.⁴⁶

⁴⁶ Škutāns D, Čakste-Rāzna E. Prasības nodrošinājuma bīstamā daba likumā un tiesu praksē . Jurista Vārds, 2008.g.17.jūnijs, nr.23 [atsauce 20.05.2011]. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/?menu=doc&id=176824>

Neizprotama ir tiesas rīcība, vērtējot pamatotību par prasības nodrošināšanu fiziskai personai A.P., kura kā fiziska persona nekad nav bijusi un nav saistīta ar SIA S.Līzings. A.P. parakstīja darba pieņemšanas aktu kā SIA K.A. komercpilnvarnieks, tas ir, juridiskās personas vārdā. Komerclikuma 34.pants nosaka, ka prokūra ir komercpilnvara, kas piešķir prokūristam tiesības komersanta vārdā slēgt darījumus un veikt citas ar jebkuru komercdarbību saistītas tiesiskās darbības, ieskaitot visas procesuālās darbības tiesvedības gaitā (prasības celšana, izlīgums, tiesas nolēmumu pārsūdzēšana u.tml.).⁴⁷

Tik pat neizprotams ir piemērotais prasības nodrošinājums attiecībā pret SIA K.O. Tas apstāklis, ka SIA K.O. izteica SIA S.Līzings piedāvājumu pārņemt līzingu saistības nav pamats, nedz juridisks, nedz arī kāds cits, lai uzskatītu, ka SIA K.O. būtu ņēmusi valdījumā vai turējumā līzingu iekārtu. Šādiem apgalvojumiem nav neviens juridisks arguments vai pierādījums. Nevar patvaļīgi uzskatīt, ka šī trešā persona ir SIA K.O., tikai tādēļ, ka tā gribēja pārņemt saistības.

Rīgas apgabaltiesa izvērtēja SIA S.Līzings „pārlicinošos” pierādījumus, konstatēja: „ka prasītājs, ceļot prasību, ir pierādījis nepieciešamību nodrošināt prasību un ir piemērojami Civilprocesa likuma 138.panta pirmās daļas pirmajā, piektajā un sestajā punktā paredzētie prasības nodrošinājuma līdzekļi.”⁴⁸

Bez tam tiesa savā lēmumā atsaucas uz Civilprocesa likuma 138.panta pirmās daļas piekto punktu par prasības nodrošinājuma līdzekli – aizliegumu atbildētājam veikt noteiktas darbības, kas nemaz pieteikumā netika lūgts un nav saprotama tā reāla izpilde.

Šāds tiesas lēmums skaidri pierāda to, ka tiesai nav nepieciešami nekādi juridiski pierādījumi, pietiek ar prasītāja ne ar ko nepierādītiem apgalvojumiem un secinājumiem. Sekas tādiem lēmumiem ir nenovērtējamas. Nostādīt uzņēmumu SIA K.O. uz maksātnespējas robežas, jo apķīlājot bankas kontu par LVL 416 401.53, kas nozīmē nekavējoties novest uzņēmumu līdz nespējai izpildīt jebkādas finansiālas saistības ne pret klientiem, ne piegādātājiem, nedz arī valsti. Fiziskai personai šādi ierobežojumi var radīt ne mazākus zaudējumus, vai pat paralizēt šo personu.

Šis piemērs skaidri parāda to, ka tiesai ir jātulko civilprocesa 137.panta norma, kura prasa prasības nodrošināšanai pamatotu pieteikumu plašāk, ir jāvērtē pierādījumi, jāpārbauda ticamības pakāpe, jo sekas var būt ļoti negatīvas un pats ļaunākais neatgriezeniskas.

⁴⁷ Komerclikums: LR likums. Latvijas Vēstnesis 2000.1.jūnijs, nr.11.

⁴⁸ Rīgas Apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2009.gada.30.decembra lēmums Nr.C04389509. Nepublicēts.

KOPSAVILKUMS

1. Prasības nodrošinājums kā tiesību institūts ir ļoti nepieciešams un būtisks civiltiesisks instruments, tā kā tas sevī ietver prasītajam tik svarīgo pārlicību, ka lietas vinnēšana tiesā nepaliks bez rezultātiem, un ka tā tiešām dos viņam iespēju saņemt no atbildētāja apmierinājumu. Prasības nodrošinājums pat ir spējīgs prasītājā radīt uzticēšanos visai tiesu sistēmai, kas mūsdienas nav maznozīmīgi.
2. Prasības nodrošinājuma institūta mērķis ir aizsargāt potenciālā kreditora intereses un sniegt cerību gūt materiālu apmierinājumu no potenciālā parādnieka, tai pat laikā neradot atbildētājam nesamērīgus tiesību ierobežojumus un neapdraudot tā maksātspēju.
3. Prasītajam, lūdzot tiesu nodrošināt prasību, jārēķinās ne tik vien ar savu interesi izpildīt iespējamo tiesas spriedumu, bet tai pat laikā savas tiesības jāizlieto pēc Civillikumā nostiprināta vispārēja tiesību principa: „Tiesības izlietojamas un pienākumi pildāmi pēc labas ticības”, prasītājs nedrīkst pielietot prasības nodrošinājumu nepamatoti vai ļaunā nolūkā.
4. Svarīgi, kādus pierādījumus prasītājs ir spējīgs sniegt tiesai, un kā viņš var paskaidrot, kā tie pamato apstākļi, kāpēc sprieduma izpilde civillietā varētu būt apgrūtināta vai neiespējama. Motivācijas trūkums pieteikumos par nodrošināšanu ir uzskatāms par pamatu tā noraidīšanai.
5. Tiesām nav Civilprocesa likuma 137.panta pirmās daļas noteiktajos jautājumos par prasības nodrošinājumu vienota un konsekventa tiesu prakse. Nepastāv vienota viedokļa, kas ir motivēts pieteikums, un kas rada pamatu uzskatīt, ka sprieduma izpilde lietā var kļūt apgrūtināta vai neiespējama. Neviennozīmīgajai tiesu praksei par cēloni ir prasītāja grūtības iesniegt pierādījumus par iespējamā sprieduma izpildes apgrūtinājumu nākotnē.
6. Gan fiziskām, gan juridiskām personām, cenšoties savākt pierādījumu bāzi un iegūt informāciju, kas pierādītu prasības nodrošinājuma nepieciešamību, būs jāsaskaras ar ierobežotas pieejamības informāciju.
7. Tiesas nepietiekamu vērību pievērš tiem apstākļiem, kas nosacīti izriet no pašas saistības un liecina par atbildētāja labo ticību, tā godprātīgumu. Tāpat paaugstināta vērība jāpievērš tādiem pierādījumiem kā – atbildētāja sasniedzamība, atbildētāja saistību pārjaunojumi, kuri vēlāk nav pildīti, daļēji nokārtotas saistības, kuras tas neturpina pildīt. Šādā veidā tiktu atvieglots uz prasītāju gulstošais pierādīšanas pienākums, tai pat laikā tas nepieļautu prasības nodrošinājuma piemērošanu nepamatoti vai ļaunā nolūkā. Par pamatu prasības nodrošināšanai nosakot šādu pierādījumu bāzes nepieciešamību, veidotos konsekventa un saskanīga tiesu prakse.

8. Tiesām rūpīgāk jāizvērtē tas, vai patiešām, konkrētajā lietā ir nepieciešami tik būtiski atbildētāja tiesību ierobežojums, kā vairāku prasības nodrošinājuma līdzekļu vienlaicīga pielietošana. Vairāku prasības nodrošinājumu līdzekļu vienlaicīga piemērošana, var radīt draudus atbildētāja saimnieciskajai darbībai vai maksātspējai, kas nekādā gadījumā nevar būt prasības nodrošinājuma piemērošanas mērķis. Tiesām analīze jāveic vērtējot prasītāja iesniegtos pierādījumus, pašas prasībās būtību un atbildētāja saimnieciskās darbības specifiku.
9. Ņemot vērā apstākli, ka jebkurš prasītājs ir ieinteresēts savas prasības nodrošināšanā un prasības nodrošinājumam ir augsta efektivitāte attiecībā pret atbildētāju, tas šo tiesību institūtu padara par bīstamu attiecībā pret atbildētāja civiltiesisko drošību. Lai mazinātu prasības nodrošinājuma bīstamo dabu un pēc iespējas veicinātu procesuālo līdztiesību, tiesām jāvērtē ne tikai prasītāja spriedelējumi par atbildētāja negodprātīgu rīcību un saistību neizpildi, bet gan jāvērtē reāli pierādījumi un nepieciešamais tiesiski objektīvais mērķis piemērojot prasības nodrošinājumu. Tāpat, tiesām jāvērtē pašas prasības apmierināšanas pirmsšķietamība, kam pašreiz tiesas nepievērš uzmanību pilnībā.
10. Atbildētāja tiesība prasīt ar prasības nodrošināšanu radīto zaudējumu atlīdzināšanu ir pamatota, taču praksē neefektīva, Nevar paļauties uz šo tiesību normu, kā uz tādu, kas paaugstina pušu līdztiesību prasības nodrošinājuma procesā. Daudz efektīvāk ir vērtēt prasības pirmsšķietamību, tādā veidā rūpēties par to, lai prasības nodrošinājums netiek pielietots nepamatoti un lai atbildētājam nav jāceļ šāda tipa prasības.

ANOTĀCIJA

Autora izvēlētais bakalaura darba tēmas nosaukums ir „Prasības nodrošinājuma institūts un ar to saistītās problēmas”.

Prasības nodrošinājums kā tiesību institūts ir ļoti nepieciešams un vitāli svarīgs civiltiesisks instruments, taču šajā prasītājam tik svarīgajā tiesību institūtā saskatāma virkne ar problēmjaudājumiem. Problēmas izpaužas apstākļi, kā jautājumu izskatīšanā par prasības nodrošinājumu notiek atkāpe no Civilprocesa likumā nostiprinātā sacīkstes un vienlīdzības principa. Darbā autors pēta kā šo principu ierobežošana ietekmē atbildētāja civilprocesuālas tiesības un vai tas neapdraud atbildētāja tiesisko drošību.

Darbā veiktā pētījuma rezultātā autors konstatē kā likumdevējs un tiesas, vadoties no samērīguma principa cenšas ierobežoto principu darbību izlīdzināt starp iesaistītajām pusēm. Tāpat autors darbā sniedz savus priekšlikumus, kā panākt, lai šajā tiesību institūta paaugstinātu sacīkstes principa un pušu vienlīdzības principa darbību.

Sekojojot darba mērķim autors konstatē, ka LR tiesās par prasības nodrošinājumu veidojas nekonsekventa prakse. Autors darbā pierāda, ka šīs problēmas cēlonis ir prasītāja grūtības pierādīt prasības nodrošinājuma nepieciešamību. Tāpat tiek noskaidrots vai nekonsekventa tiesu prakse neaizskar civilprocesā iesaistītās personas tiesības uz taisnu un objektīvu tiesu. Šīs problēmas risinājumam autors darbā ierosina, kāda tipa pierādījumiem tiesām nepieciešams pievērst paaugstinātu vērību, un noteikt par pienākumu tiesām vērtēt pašas prasības apmierināšanas pirmšķietamību.

АННОТАЦИЯ

Название темы бакалаврской работы - Институт обеспечения иска и с ним связанные проблемы.

Обеспечение иска как правовой институт является необходимым и очень важным гражданско-правовым инструментом, но в этом так важном для истца институте просматривается целый ряд с проблемными вопросами. Проблемы выражаются в том, что при рассмотрении вопросов об обеспечении иска допускаются отклонения от принципов состязания и равенства, которые закреплены в Гражданско-процессуальном законе.

В работе автор исследует то, как ограничение этих принципов воздействует на гражданско-процессуальное право и не угрожает ли это правовой безопасности ответчика. В результате исследований, автор констатирует, как законодательство и суды, руководясь принципом соразмерности, пытаются выровнить среди вовлечённых сторон действие ограниченных принципов.

Также автор даёт свои предложения тому, как достичь повышения действия принципов состязания и равенства сторон. Автор констатирует, что в судах ЛР в делах по обеспечению иска образовывается непосредственная практика. В работе автор доказывает, что причиной этой проблемы является трудности истца при доказывании необходимости обеспечения иска. Также выясняется, не касается ли непосредственная судебная практика прав в гражданском процессе приобщённой персоны к справедливому и объективному суду.

Для решения этой проблемы автор предлагает доказательства, какого типа судам необходимо обращать повышенное внимание, и назначить судам обязательным расценивать саму перво-видимость удовлетворения иска.

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN JURIDISKO AKTU SARAKSTS

Literatūra (monogrāfijas, zinātniskie raksti, vārdnīcas u.c.)

1. Briedis E. Par prasības nodrošinājuma pamatu. Jurista Vārds. 2008.gada 22.aprīlis, nr.16 [atsauce 15.05.2011].
Pieejams:http://www.sorainen.com/UserFiles/File/Publications/article.regarding_basis_for_securing_a_claim.2008_04_22.edgarsb.jurista_vards.lv.pdf.
2. Bukovskis V. Civilprocesa mācības grāmata.. Rīga: Autora izdevums, 1933g.
3. Jarkina V. Prasības nodrošinājuma pamats un nepieciešamie grozījumi Civilprocesa likumā. Jurista Vārds, 2010.gada 5.janvāris, Nr.1, 6.-7.lpp.
4. Neimane K, Prasības nodrošinājuma nozīme civilprocesā. Jurista Vārds 2008.gada 29.aprīlis, nr. 17. [atsauce 26.04.2011] Pieejams <http://www.juristavards.lv/?menu=doc&id=174539>.
5. Rozenbergs J, Briģis I., Padomju civilprocesuālās tiesības: Rīga „Zvaigzne“, 1978.g., 122.lpp..
6. Torgāns K., Dudelis M. Civilprocesa likuma komentāri. Trešais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006.g.
7. Škutāns D, Čakste-Rāzna E. Prasības nodrošinājuma bīstamā daba likumā un tiesu praksē . Jurista Vārds, 2008.g.17.jūnijs, nr.23 [atsauce 20.05.2011]. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/?menu=doc&id=176824>

Normatīvie akti (likumi, noteikumi, instrukcijas u.c.)

1. Civilprocesa likums, Senators Konradi F., Tiesu palatas Civildepartamenta priekšsēdētājs Zvejnieks T. u c., Rīgā, Valsts tipogrāfijas izdevums, 1939.g..
2. Civilprocesa likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1998.g. 3.decembris, nr. 23.
3. Civillikums: LR likums. Stājas spēkā.1992.g. 1.septembrī.
4. Fizisko personu datu aizsardzības likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2000.4.maijs, nr. 9.
5. Informācijas atklātības likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis 1998. 24.decembrī, nr.24.
6. Komerclikums: LR likums. Latvijas Vēstnesis 2000.1.jūnijs, nr.11. Latvijas PSR Civilprocesa kodekss, Rīga, “Avots”, 1982.g..
7. LR Advokatūras likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis 1993. 19.augusts, nr. 28.

8. Likums "Par tiesu varu": LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1993.g. 14.janvāris, nr.1.
9. Zemesgrāmatu likums: LR likums. Stājies spēkā 1993. 5.maijā. 05.04. [atsauce 20.05.2011]
Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=60460>.

Juridiskās prakses materiāli (tiesu prakse (nolēmumi), citi prakses materiāli, arhīva materiāli u.c.)

1. Augstākās tiesas prakses apkopojums „Apelācijas un kasācijas instances tiesu prakse blakus sūdzību izskatīšanā par tiesu lēmumiem”, 2006. /2007.gads, apstiprināts ar Senāta Civillietu departamenta senatoru kopsēdes 2007.gada 5.aprīļa lēmumu Nr.1, [atsauce 11.05.2011]
Pieejams <http://www.at.gov.lv/lv/info/summary/2006/>.
2. LR Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2009.gada 19.janvāra lēmums nr. PAC-0970.
3. LR Satversmes tiesas. 2010.gada 30.marta spriedums "Par Civilprocesa likuma 141.panta pirmās daļas, ciktāl tā nepārsniedz tiesības iesniegt blakus sūdzību par lēmumu, ar ko apmierināts pieteikums par prasības nodrošināšanu, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91., 92., un 105.pantam" . Latvijas Vēstnesis, 2010. 1.aprīlis, nr.53.
4. LR Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2009.gada 1.jūnija lēmums lietā nr. PAC-1637.
5. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta 2009.gada 11.novembra lēmums lietā Nr. SKC - 1190/2009. [atsauce 20.05.2011] Pieejams: www.zemesgramata.lv/likumi/lemumi/SKC-11902009.doc.
6. Rīgas apgabaltiesas Civillietu kolēģijas 2010.gada 22.februāra lēmums civillietā Nr. 32330809. Nepublicēts.
7. Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas tiesas 2011.gada 5.marta lēmums civillietā Nr.C31270110. Nepublicēts.
8. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2010.gada 14.jūlija lēmums lietā Nr.C30047910. Nepublicēts.
9. Rīgas rajona tiesas 2010.gada 1.aprīļa lēmums civillietā Nr.33256210. Nepublicēts.
10. Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 2009.gada 9.oktobra lēmums civillietā Nr.C232330809. Nepublicēts.
11. Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas 2011.gada 5.aprīļa lēmums lietā Nr.C32268511. Nepublicēts.
12. Rīgas rajona tiesas 2010.gada 18.februāra lēmums lietā nr.3-12/0820/12 .Nepublicēts.

13. Rīgas Apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2009.gada.30.decembra lēmums Nr.C04389509. Npublicēts
14. Siguldas tiesas 2011.gada 19.aprīļa lēmums civillietā Nr. C35090211. Npublicēts.
15. Jūrmalas pilsētas tiesas 2010.gada 13.aprīļa lēmums Nr.C17088810. Npublicēts.

Interneta resursi:

1. Latvijas Universitātes Matemātikas un informātikas institūta Mākslīgā intelekta laboratorija, vārdnīcu serveris. Skaidrojošā vārdnīca. [atsauce 19.04.2011] Pieejams: www.tezaurs.lv/sv/

Dokumentārā lapa

Bakalaura darbs „Prasības nodrošinājuma institūts un ar to saistītās problēmas” izstrādāts Latvijas Universitātes Juridiskajā fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: Renārs Kurmis

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: Lekt. Mārcis Krūmiņš

Darbs iesniegts Civiltiesisko zinātņu katedrā:

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē: